

8.¹⁹⁸⁸ 100.^{ÅRG.}

Løssalg kr. 20

OLAV

20 år siden «Humanae Vitae», s. 2

Pavelig diktat eller profetisk tale?

Gunnel Vallquist, s. 4

Skisma i den katolske kirke

Spennende utkast til amerikansk hyrdebrev, s. 8

Partnere i frelsesmysteriet

Ania Monahofs debutbok, s. 12

«Gjennom granitten»

Dordi Glærum Skuggevik, s. 14

Gregoriansk i Nidarosdomen

Blikk på tiden, s. 24

Algene i Babel

ST. OLAV

20 år siden encyklikaen *Humanae Vitae*:

Pavelig diktat eller profetisk tale?

«Sommeren 1968 slo pave Paul VI encyklika *Humanae Vitae* ned i en ellers fredelig ferieatmosfære,» skriver biskop John W. Gran i sin historiske oversikt «Den Nordiske Biskopkonferanse 25 år» fra 1985. Nøyaktig dato for nedslaget var 25. juli, og det ga kraftig gjenklang verden over. Selvsagt også i St. Olavs spalter. «Pavestolen i storm» het det sort på gult på bladets forside, og pater Hallvard Rieber-Mohn åpnet sin leder med å slå fast at «pave Paul VI's lenge bebudede encyklika om fødselsregulering, *Humanae Vitae*, er ikke bare kommet – den har slått ned som en bombe, såvel i den katolske opinion som i offentligheten verden over.» Og leserbrev strømmet inn.

Følgende to uttalelser utgjorde selve «sprengkjernen»: «Alle det ekteskapelige samlivs handlinger må forbli åpne for livets videreføring. Alle handlinger som tar sikte på eller medfører at denne videreføring blir umuliggjort, er absolutt å avvise.» Altså: et klart nei til enhver form for såkalt kunstig prevensjon koblet sammen med et klart ja til ansvarlig familieplanlegging ut fra naturens egne rytmer og faser, men kun når «alvorlige grunner foreligger.»

Bomben hadde hatt en meget trang fødsel – om det er det rette uttrykk! – og forut for det igjen lå et svært

så langdrygt og ikke helt ukomplisert svangerskap, for å bli i bildet. Kort før han døde i 1963 hadde den gode pave Johannes XXIII gått med på at en spesielt oppnevnt pavelig kommisjon – og ikke konsilet som helhet – skulle se nærmere på befolkningsspørsmål, familieliv og fødsel i lys av katolsk tro og tradisjon. Pave Paul VI utvidet kommisjonen med eksperter på en rekke fagområder slik at den etterhvert favnet et bredt og meget representativt spekter av viten og tro. Tvil var det mindre av: I utgangspunktet var den altoverveiende del av medlemmene for å opprettholde Kirkens forbud mot kunstig prevensjon slik det var blitt fremsatt uten det minste slingrinsmann i encyklikaen *Casti Connubii* i 1930.

Frem til 1966 arbeidet kommisjonen jevnstids konsilet, i stadig sterkere grad inspirert av konsilets nye vektlegging av ekteskapet som et kjærlighetsfellesskap mellom mann og kvinne (cf. konstitusjonen *Gaudium et Spes*) og ikke ene og alene en juridisk anordning for barneavl. (Først i den nye kirkeretten av 1983 kommer ordet kjærlighet inn i den kirkelige jus knyttet til ekteskapet!) 28. juni 1966 presenterte kommisjonen sin konklusjon: Forbud mot bruk av kunstig prevensjon kunne hverken baseres på eller utledes av Skriften, tradisjonen, teologien, na-

turloven eller filosofien – følgelig burde Kirkens lære forandres. Kun fire av medlemmene var mot forandring. En ny kommisjon – 15 kardinaler og biskoper – ble utnevnt for å saumfare den rådgivende kommisjonens anbefaling: Seks stemte for forandring, to avholdt seg fra å stemme, en var fraværende og tre stemte mot. Altså bare syv stemmer mot forandring blant de til sammen nesten 80 representantene i de to kommisjonene! Stemmegivningen fra den siste kommisjonen lekket ut, man været forandring: Englands kardinal Heenan sendte et hyrdebrev for å forberede katolikkene i England og Wales på forandringene som ville komme.

Ord fra paven lot imidlertid vente på seg – «stakkars pave Paul som i hele fem år var plaget av tvil og usikkerhet i denne meget vanskelige og svært presserende saken,» skriver ukeavisen *Catholic Herald* i sitt tilbakeblikk på dengang da. Mot slutten av 1967 sendte Troskongregasjonens formann *Ottaviani* – en av konsilets mer konservative ånder – et brev til paven hvor han med kraft gjentok tre velkjente argumenter mot enhver endring av Kirkens standpunkt: Gikk man mot *Casti Connubii*, ville man svekke Kirkens autoritet og sette de troendes tillit over styr; ettergivenesshet ville være en innrøm-

melse til tidens erotisme og åpne døren for uhemmet hedonisme; hvis enkeltindivider fikk lov til å bruke prevensjon, ville statlige myndigheter påberope seg rett til å gjøre det samme innen statsorganisert familieplanlegging.

Og i juli 1968 sprang altså bomben *Humanae Vitae*. Intet tidligere pavelig læredokument «har noen sinne forårsaket et slikt jordskjelv i Kirken,» lød den kjente moralteolog Bernard Häring's beskrivelse av situasjonen. Det hører med til helhetsbildet at det også var stemmer som priste pavens avgjørelse som et høyst betimelig anslag mot tidsånden: «Et *Magna Charta* for menneskeånden,» skrev Cardiffs erkebiskop i *Catholic Herald*, men slike toner var ikke de mest fremtredende i det store kommentatorkoret. Her hjemme skrev pater Rieber-Mohn: Encyklikaens «innhold og avgjørelser forandrer med et slag såvel pavens personlige prestisje, som pavestolens status som kirkelig læreinstans i samtiden... Alle konsultasjoner til tross, er det en avgjørelse fattet *utenfor* den biskopelige kollegialitet (dvs. biskopenes felles hyrdeansvar for avgjørelsene i kirkens liv), og åpenbart i strid med en stor del av kardinalenes og biskopenes skjønn.»

Den nordiske bispekonferanses plenumsmøte høsten 1968 «la til side en vel forberedt sakliste for å forfatte et hyrdebrev som skulle sendes ut samtidig med at oversettelsen av det pavelige rundskriv forelå,» skriver biskop Gran i det tidligere nevnte jubileumsskrift for bispekonferansen. Selv hadde han allerede i begynnelsen av september sendt en «orienterende veiledning» til sin norske flokk. Hyrdebrevet understreker sterkt at «pavens dypeste og egentlige hensikt har vært på den mest omsorgsfulle måte å forsvare det kristne ekteskap som et menneskelig fellesskap, der kjærlighetens helt personlige karakter understøttes av

Guds nåde.» I en verden hvor «respekten for ekteskapet, slik Det nye testamente fremstiller det, står i fare for å forsvinne... er pavens ord i første rekke en oppfordring til alle om alvorlig å ransake sitt syn på dette viktige anliggende... Vi vet at der blant våre troende ikke gis så få som helhjertet og med glede tar imot disse pavens utvetydige ord.» Til dem som ikke måtte høre til «de ikke så få», har biskopene klare ord om at et pavelig rundskriv — selv om det ikke er et ufeilbarlig dekret *ex cathedra* — har krav på å bli møtt av de troende med «viljens og forstandens beredvillighet», men biskopene tar også med i beregningen «den mulighet... at en ektefelle kan være overbevist om at han i sin samvittighet er forpliktet til ikke å følge encyklikaens retningslinjer. I et slikt tilfelle må man kunne regne med at der ikke foreligger noen synd som skal skrives, eller som utelukker fra den hellige kommunion.» I ettertid noterer biskop Gran kort og diplomatisk: «Hyrdebrevet bidro til å gjøre det lettere for nordiske katolikker å godta rundskrivets bestemmelser.» Lignende hyrdebrev ble forfattet også av flere andre bispekonferanser, og stort sett ble det ikke slått hardt ned på dissens; det skjedde særlig i USA og deler av England.

Pave Paul VI regnet med at oppslutning om *Humanae Vitae* ville komme etterhvert slik at dens lære ville bli bekreftet. Da han døde i 1978, syntes hverken oppslutningen eller bekräftelsen å være kommet. I stedet var nettopp det skjedd som Ottaviani hadde trodd å avverge: Læreembedets autoritet var blitt undergravet, mange troendes tillit var svekket. Et slags moralsk skisma hadde funnet sted — med store samvittighetskvaler som sårt biprodukt. En slags skjebnens ironi at det skjedde i 1968, året for studentopprørene og den begynnende storm mot autoritetene.

Det er i dag ingen tegn til at *Humanae Vitae* skal støve stille ned i Vatikanets hyller. Pave Johannes Paul II har helt fra begynnelsen av sitt pontifikat tatt kraftig parti for sin for-forgjengers standpunkter. *Humanae Vitae* har vært trukket inn som bevis- og underlagsmateriale i alle pavelige dokumenter med relasjon til familie og moral i de senere år, og encyklikaen er en fast del av den pavelige pastoralreise-bagasje. Forsøk på å få saken opp på dagsordenen i full bredde — f.eks. under bispesynoden om familien i 1980 — ble kort avfeiet fra Vatikanets side. Imens har mange teologer løst saken på sin måte ved å være åpent uenig med paven i skrift og tale, enkelte har fått føle følgene av en slik åpen Roma-midt-imot-holdning. Store deler av legfolket har løst problemet på sin måte ved å leve etter sin samvittighet også der hvor den ikke stemmer overens med den pavelige oppskrift.

Men slikt er ikke noen egentlig løsning på en sak som angår så mange så nært, og som utvilsomt har kostet mange svært meget, og tæret på tro og tillit hos enda flere. Og fortsatt gjør det: Ferske eksempler på «tæringen» står å lese i de amerikanske biskopers utkast til hyrdebrev om «Kvinnen — partner i frelsesmysteriet» som vies fyldig omtale i dette nummer av St. Olav.

Sakens uløste problem er intet mindre enn følgende: Enten har *Humanae Vitae* sannheten og retten på sin side, og feilen ligger hos de mange troende — legfolk og teologer — som har latt seg forlede av tidens moralske utglidning, eller feilen ligger hos Kirkens læremyndighet og encyklikaen som satte alle gode råd til side. Sagt med andre ord og som spørsmål: Er *Humanae Vitae* profetisk tale for vår tid eller...?

Det begynner å haste med svaret.

UKJ

Protest mot bispevigsel

Pavens utnevning av den lichtensteinske presten Wolfgang Haas til hjelpebiskop med etterfølgelsesrett i Chur i Sveits har utløst heftige protestaksjoner — Haas regnes som klart konservativ. Under aksjonen ble det båret plakater som ga uttrykk for den nye biskopens syn på kvinnen og legfolkets rolle i Kirken.

Domkapittelet i Chur er også misfor-

nøyd med utnevningen og mener det er blitt satt til side: Kun ved direkte innsettelse av ny biskop har domkapittelet en viss innflytelse, men ikke ved utnevning av en hjelpebiskop med etterfølgelsesrett. Derfor anmoder man nå den lokale «kanton-regjering» om å benytte alle mulige midler for å få etterfølgelsesretten annullert.

KNA

Ikke fortie, men heller ikke...

Man bør ikke kritisere katolske medier for at de også formidler «de dårlige nyheter» at det finnes uenighet om lærespørsmål innen Kirken; de ville ikke være «troverdige» om de unnlot å gjøre det, sa erkebiskop John Foley, formann i Den pavelige mediekommisjon, i en tale i Nederland for en tid siden.

Den 30. juni i år ble et lenge ventet skisma innen den romersk-katolske kirke fullbyrdet. Den 83-årige erkebiskop Marcel Lefèbvre vigslet fire biskoper, utvalgt for å sikre suksessen etter ham selv og til å lede den «integristiske» falanks som har samlet seg om ham. Hendelsen fant sted i Ecône i Sveits der sekten har sitt presteseminar, og rundt ti tusen mennesker fra en rekke land var tilstede.

«Hva innebærer så dette, og hvorfor har det skjedd?» er de to hovedspørsmål *Gunnel Vallquist* tar opp i denne artikkelen.

Bispevigsel i Ecône innebærer at et ukjent antall — kanskje 100.000 — tradisjonell katolikker, blant dem 260 prester og ca. 300 prestestuderende, et benediktinerkloster, et dominikanerkloster og en gruppe kappusinere (samtlige uten forbindelse med sine respektive ordener), samt fem karmelitterklostre under ledelse av Mgr. Lefèbvres søster, har tatt parti for den opprørske biskopen, mot paven. Følgen er bannlysning — ikke av den sort som skjer på pavens initiativ, men den form som kalles *latae sententiae*, det vil si at disse handlinger — i dette tilfellet vigsel av biskoper uten pavens godkjenning — automatisk fører til ekskommunikasjon.

Hvorfor har det gått slik? Hovedsaken er uten tvil den liturgireform som fulgte etter Det 2. Vatikankoncil da «Pius Vs messe» fra 1500-tallet ble erstattet av et nytt rituale. Forandringene var først og fremst inspirert av urkirkelige mønstre, men innebar samtidig nye valgmuligheter og —

viktigst av alt: slutt på latinen som obligatorisk gudstjenestespråk.

Det er ingen tvil om at denne reformen ble gjennomført på en svært uheldig måte. Selve det faktum at så ubønnhørlige regler som de liturgiske i det hele tatt kunne forandres, og at denne forandring skjedde akkurat på dette tidspunkt — slutten av 60-tallet da hele den vestlige verden var opptent av omveltningromantikk — utløste en uhindret liturgisk lekelyst ikke minst hos presteskaper, som plutselig syntes rede til nesten hva som helst, bare ikke å holde messe på latin. Konsilet hadde gitt sin tilslutning til også å bruke folkespråket som sekundært alternativ til latinen; det ble også utferdiget anbefalinger om at hver sognekirke i det minste skulle ha én messe på latin om søndagen. I stedet forsvant latinen umiddelbart nesten overalt, og det alminnelige inntrykk ble at den nå var forbudt.

Det som virkelig var forbudt, var å bruke det tidligere ritualet, «Pius

Vs messe». Dette skjebnesvangre feilgrep var et karakteristisk utslag av Romas inngrodde mistro mot ethvert kompromiss mellom påbud og forbud. Nå kunne tradisjonellisme — ikke uten grunn — hevde at i «konsilskirken» var hva som helst tillatt, bare ikke den gamle, gode messen, «la messe de toujours» — i uvitenhet om at denne messen nok var god, men slett ikke gammel i kirkehistorisk perspektiv, og at det forut for den lå en rik flora av vesterlandske liturgier som alle var tillatt i middelalderens kirke. Det ble samlet skrekkeeksempler på liturgisk sjelevold — floraen var rik — som bevis for at den Hellige Ånd hadde forlatt «konsilskirken» med paven i spissen og i stedet flyttet over til motstandsleiren — i overensstemmelse med det vanlige mønster for sektdannelser.

For det store flertall av Lefèbvres tilhengere var det helt sikkert ikke selve forandringen i ritualet — egentlig kun svært små inngrep —

Men han understreket også at «selv om dissens er et faktum som skal refereres, så er det ikke en norm som bør understøttes eller et standpunkt som bør kanoniseres». Tingene skal kalles ved deres rette navn, og dissens skal fremlegges med Kirkens offisielle lære som bakgrunn. ORIGINS

Våpeneksport fra Sveits

«Justitia et Pax» (Kommisjonen for rettferdighet og fred) i Sveits krever et generelt forbud mot eksport av krigsmateriell fra den sveitsiske våpenindustri til utviklingsland og krigsskueplasser i verden. Et slikt forbud bør overholdes strengt, sier kommisjonen.

Våpeneksporten fra Sveits oppnådde i fjor ny rekord (2,5 milliarder kroner). En stor del var bestemt for utviklingsland.

Kommisjonen anser det for meget bekymringsfullt at Gulfstatene i flere år har hørt til hovedimportørene av våpen fra Sveits. I betraktning av den stadig mer utbredte krig i Den persiske gulf bør dette område falle inn under krigsmaterielloven. Derfor er det uforståelig at det stadig sendes våpen til disse landene.

Johannes Paul II har betegnet våpenhandelen som et alvorlig globalt problem.

KATOLSK ORIENTERING

KATOLSK KIRKE

5

Kommentar fra den suspenderte erkebiskop Marcel Lefèbvre for bispevigselen i Ecône:
«Ekskommunikasjon gjør oss ingen ting — det er jo modernister som står bak den!»

men oppgivelsen av latinen som ble det avgjørende. Hadde man hatt mulighet til å feire messen på latin i sin egen menighet, ville man uten tvil ha vært tilfreds med det; hadde dessuten «Pius Vs messe» vært tillatt som

alternativ, hadde formodentlig selv ikke Lefèbvre tatt skrittet ut av kirkens fellesskap. For noen år siden tillot Roma endelig at denne messe likevel kunne feires i begrenset grad (i Paris skjer det nå i flere sognekir-

ker). Men denne retrett i ellefte time kunne ikke lenger forhindre skismaet.

I mellomtiden hadde Lefèbvre samlet ytterligere argumenter — fremfor alt hadde han vendt seg mot konsilets lære om religionsfrihet og mot Romas økumeniske åpenhet som kulminerte ved møtet i Assisi for et par år siden der paven ba for fred og forståelse på jorden sammen med innbudte representanter ikke bare for adskilte kirker, men også for ikke-kristne religioner. «Johannes Paul II har oppmuntret de falske religionene til å tilbe sine falske guder. Det er en skandale av dimensjoner og uten sidestykke,» het det i et dekret fra Lefèbvre. Slike uttalelser har han gjennom årenes løp strødd om seg i prekenes, intervjuer og bøker.

Hvem er så hans tilhengere? I første rekke de allerede nevnte tradisjonister som ikke kunne akseptere forandringer i gudstjenestelivet. De finnes først og fremst i Frankrike, men i mindre utstrekning også i de fleste andre land. Denne form for tradisjonisme er oftest forenet med en generelt reaksjonær innstilling, og derfor gjenfinner man blant Lefèbvres tilhengere en stor del av det innen-katolske sektvesen som lenge har blomstret særlig i Frankrike. Det er folk som er motstandere av demokrati i sin alminnelighet og republikken i særdeleshet, det er arvtakere av Action Française, en høyre-radikal bevegelse med aristokratiske trekk, som samlet mange katolikker i de første årtier av vårt århundre;

Vestlig kultur ingen eksportartikkel

Biskopen av Hildesheim, Josef Homeyer, advarte i et møte med journalister nylig mot å anse Vestens sivilisasjon og livsformer som «mål og middel» i kirkelig samarbeid med utviklingsland. Det er en absolutt betingelse å godta samarbeidspartnern som likeverdig «med hele den fylde, den historie og den nød vedkommende bærer med seg».

KNA

Apropos våre mange miljøsynder

Den som har begge beina på jorda og holder fast ved troen på Gud som skaper og frelser, skulle ha gode forutsetninger for å bevare både realismen og håpet, og ikke synke hen i angstfull resignasjon.

Realismen tilsier at vi ikke kan motvirke alle konsekvenser av syndefallet. Det

store oppgjøret mellom lyset og mørkets krefter må komme. Men kristentroens budskap om at vi ikke behøver frykte noe, skulle kunne gi den enkelte overskudd til å brette opp ermene og møte de utfordringer vi står foran her og nå for å rydde opp i både egne og fedrenes synder.

VÅRT LAND

6

det er etterfølgere til den anti-moderne bevegelse som hadde sin glansperiode før første verdenskrig, men som har levd videre med stadig klage og angiveri til den romerske kurie så snart en tendens til nytenning eller fornyelse innen kirken var å spore. Alle disse grupperingene har nå fått en leder å følge, delvis har de også alliert seg med politiske grupper av høyreekstremistisk farge, som Den Nasjonale Front.

Hva som kommer til å skje med disse grupperingene nå som ekskommunikasjonen av deres leder er trådt i kraft, er fremdeles svært uklart. En hel del kommer formodentlig til å vegre seg mot et totalt brudd med Roma, og på høyeste kirkelig hold har man i alle disse årene vist en tålmodighet nesten uten sidestykke, i håp om å unngå et skisma. Nå har

man gjort forberedelser for å kunne ta imot og ta hånd om de som vil vende tilbake til faderhuset, og så langt det er mulig tilgodese deres ønskemål og behov. I det pluralistiske kirkesyn som ble legitimert av Det 2. Vatikankonsil bør det jo — selv om det skaper problemer — finnes plass for integrister like fullt som for frigjøringssteologer. Roma har jo, når sannheten skal sies, alltid vist seg å ha lettere for å forstå de første enn de siste. At det finnes grenser for denne forståelse, viser det som nylig er skjedd.

En lærdom burde man ha trukket ut av dette, både på katolsk hold og innen andre kirker, om det nå skulle være slik at det i det hele tatt er mulig å lære av historien: Å påtvinge kirkefolket nye fromhetsformer som

ikke er vokset frem hos folket selv, hører til det farligste en kirke kan foreta seg. Da rører man ved det innerste og mest ømtålige hos de fromme, ved selve jordsmonnet for den religiøse trygghet som det store flertall troende mennesker trenger. Det jordsmonnet «beredes» i det første stadium i den religiøse utvikling, og mange mennesker slår definitivt rot i dette stadium. Å ville tvinge dem med makt til å tenke og føle annerledes, er et overgrep som er dømt til å mislykkes. Historiens mest dramatiske eksempel på det er de gammeltroendes skisma i Russland. Det som nå er skjedd, kommer ikke til å få sammenlignbare konsekvenser, men et åpent sår i den katolske kirke innebærer det like fullt, — og en «torftig tillvaro» for dissidentene.

Vigdis Finnbogadottir: «Pavebesøk på Island historisk begivenhet!»

«En historisk begivenhet,» sier Islands president, Vigdis Finnbogadottir, om pavens planlagte pastoralreise til de nordiske land neste år — reisen omfatter også Island. I en samtale med Katholische Nachrichten-Agentur i forbindelse med et besøk i Vest-Tyskland gjentok presidenten sin innbydelse til paven om å innlede Islandsoppholdet med et besøk i hennes residens. Blant Islands 250.000 innbyggere er det 1.700 katolikker.

I samtalen la president Vigdis vekt på at paven under alle sine pastoralreiser har gått klart inn for fred og en bedre verden. Hun roste den sosiale og kulturelle innsats katolikkene på Island har stått for — og fortsatt står for, og fortalte at både hun selv og i sin tid hennes mor har gått på katolsk skole selv om ingen av dem er katolikker. De gode minner fra skoletiden gjør at hun fremdeles har god kontakt med de katolske søstre og geistlige på Island.

Under sitt opphold i Köln la Vigdis Finnbogadottir blomster på graven til islendingen og jesuitten Jon Svenson. I Tyskland er Jon Svenson et kjært navn for en hel generasjon av barn og ungdom: Hans «Nonni-bøker», som kom i store opplag, gjorde Saga-øya kjent og elsket. Nytt opplag av boken er underveis på Island, og en film er også i emning, opplyste presidenten.

Gode nyheter østfra

Det er blitt tøvær i bibelarbeidet i Sovjet, kan generalsekretær Kvarme i Det norske Bibelselskap fortelle. Han fikk anledning til å følge distribusjonen av den store bibelgaven til baptistkirken i Sovjet, og har besøkt både Moskva, Leningrad, Kiev og Tbilisi (Georgia). Reisen ga gode muligheter for kontakt med ledere og vanlige kirkefolk både i baptistkirken og den ortodokse kirke.

«Ortodokse ledere understreket for oss

Bibelens betydning i kirkelivet.» sier Kvarme. «Overalt hvor vi kom, var kirkenene pakkende fulle. Moskva hadde tidligere bare én sentral baptistmenighet. I de senere år er 18 nye menigheter dannet.

I Leningrad fikk baptistene overta en gammel ortodoks kirke, som er blitt om-dannet til et levende kirkesenter med stor aktivitet. Menigheten har til og med startet en dialog med det ateistiske propagandaforbundet, med diskusjonsmøter og med innbydelse til kirkebesøk.»

Glade bibelnyheter også fra Tsjekkoslovakia: Med god hjelp fra De forente Bibelselskaper har Det økumeniske råd i Tsjekkoslovakia gjort det mulig å skaffe hundre tusen bibler og seksti tusen nytestamenter. Halvparten av biblene blir trykt innenlands. Myndighetene har gitt grønt lys for produksjon og import, og utgivelsen kan ventes allerede i år.

Fra «NYTT OM BIBELEN».

7

REAKSJONER — OG SPREKKER

I et apostolisk brev datert 2. juli kaller pave Johannes Paul II erkebiskop Lefébvres vigsling av fire biskoper «et verkende sår for den kirkelige enhet». Han viser videre til at den kirkelige tradisjon er «en levende, stadig pågående prosess» og understreker at «roten til denne skismatiske handling er en ufullstendig og misforstått oppfatning av hva tradisjon egentlig er.» Paven appellerer i sitt brev til Lefébvre-tilhengerne om lojalt å godta Det 2. Vatikan-konsils reformer, men advarer også om at fortsatt «formell tilhørighet» til bevegelsen vil føre til ekskommunikasjon. En kommisjon er opprettet i Roma for å holde kontakten med det *Catholic Herald*, i en kommentar til saken, kaller «vklende tradisjonister», og paven har bedt biskopene om å bruke den rett de ifølge et Vatikan-initiativ fra 1984 har til å tillate — på spesielle betingelser — den gamle før-konsilære liturgi, dette som en utstrakt hånd til tradisjonistene.

Det er nemlig klare tegn på «skisma blant skismatikene». Seks prester og ni prestestudenter fra Lefébvre-seminaret «Pius X» har i en erklæring uttrykt sin dype beklagelse over bispevigslingen i Ecône som gjør «fortsatt tilhørighet til broderskapet her umulig». I tillegg har en av lederne ved seminaret i Ecône, pater Joseph Bising, reist til Roma som leder for en delegasjon som ønsker forsoning med Vatikanet.

Ifølge Lefébvre-bevegelsens talsmann i Roma er man, tross disse tall, ikke særlig bekymret over masseslukta fra bevegelsen: «Etter at ekskommunikasjonen ble kjent, har bevegelsen snarere fått økt

tilslutning,» hevder han.

Det er dog tegn som kan tyde på det motsatte. I en «lekkasje» fra en rapport utarbeidet av kardinal Edouard Gagnon på bakgrunn av en lengre «visitas» i fjor — på pavens oppdrag — til Lefébvre-bevegelsens presteseminarer og fellesskap, heter det at opp mot 85% av medlemmene antagelig vil være villige til å vende tilbake til Roma.

Ifølge Troskongregasjonens formann, kardinal Ratzinger, vil Lefébvre-skismaet falle bort dersom «helheten ved det katolske» kommer klarere til uttrykk i liturgien, i synet på konsilet og i spørsmålet om sannhet, melder det tyske Katholische Nachrichten-Agentur (KNA). Ganske uavhengig av Lefébvres feiltagelser, av innsnevring og ensidigheter, er det på tide at Kirken spør seg hvor det har manglet entydighet i dens budskap, understreker Ratzinger i en offentlig tale: i Roma nylig: Skismaet må «gjøres overflødig innenfra».

Det sakrale må understrekes sterkere i liturgien, hevder Ratzinger — liturgien er hverken show eller felles kosetund. Det vesentlige er ikke om sognepresten har interessante idéer og oppfinnsomme «former» å komme med. Det vesentlige er mysteriet slik det kommer til uttrykk i kirkens felles ritus. Siden Det 2. Vatikan-konsil er en del av kirkens samlede tradisjon og tro, er det nødvendig å forsvare konsilets gyldighet overfor Lefébvre. Men heller ikke konsilet betegner sluttpunktet på tradisjonen eller en helt ut ny begynnelse. Opposisjonen er, ifølge kardinal Ratzinger, oppstått på grunn av «uoppklart isolering» av konsilet.

Nyreligiøsiteten — et botemiddel mot fremmedfølelse?

«Nyreligiøsiteten har først og fremst en sosiologisk forklaring, og den har sammenheng med pluralismen som fenomen.» Uttalelsen kommer fra Arild Romarheim, fakultetslektor i religionsvitenskap, i en samtale med Programbladet.

Tidligere har han utgitt boka «Moderne religiøsitet», i løpet av sommeren kommer «Kristus i Vannmannens tegn», der han undersøker hvordan de nye religionene ser på Jesus-skikkelsen.

«Før i tiden var jo kristendommen sann, men pluralismen har ført til at man har begynt å reise spørsmål om sannheten ikke også kan finnes i en eller flere av de andre religionene,» sier Romarheim. «Dermed er det skapt en helt ny situasjon for oss som har levd i en kristen tradisjon i århundrer og årtusener.

Nyreligiøsiteten stiller spørsmålet «Hvem er Jesus?» Og som oftest rommer dette spørsmålet en kritikk av kirken. Man mener gjerne at den ikke har fått fram den egentlige Jesus, og vanligvis har man også et alternativt Jesus-syn. Man kan vel kanskje si at nyreligiøsiteten har vært flinkere enn kirken til å fornemme de spørsmål som det moderne mennesket har behov for å få svar på.

I Norge finnes det nå 50–60 nyreligiøse bevegelse, men de fleste er små, av og til kan de bestå av bare 15–20 personer, og de er alle utløpere av utenlandske bevegelse. Det meste kommer fra India via California, og en kan si at India, som bl.a. har inspirert gurubevegelsene og de buddhistisk pregede retningene, er den ene hovedkilden til nyreligiøsiteten. Den andre hovedkilden er den teosofiske, som ikke så ofte er framme i mediene.» ●

Føler vi oss truet av andre trosretninger?

«Mange innvandrerkvinner spør meg – undrende – hvordan jeg klarer å forholde meg til et samfunn så verdslig som det norske. Særlig er pakistanske foreldre redde for sine døtre.» Det er Inger Nesvåg, konsulent i innvandrerspørsmål i Oslo Bispedømme, som forteller dette.

For de aller fleste innvandrergrupper betyr religion mye mer enn det gjør for nordmenn, skriver Inger Nesvåg i *Frogner menighetsblad* (Oslo). For den som føler

Paven planlegger dokument om kvinnen

Paven vil om kort tid offentliggjøre et dokument om temaet «Kvinnens verd og kall». Impulser fra bispesynoden i fjor ligger bak, sa paven i en tale til bispesynoderådet nylig. Han ønsker å knytte sine betraktninger til Maria-året, og dokumentet vil bli offentliggjort før den endelige slutt-teksten fra bispesynoden. KNA

Appell til ordensfolk

I et apostolisk skriv til ordensfolk i anledning Maria-året oppmuntrer paven til overholdelse av de evangeliske løfter. Paven advarer samtidig mot «overilet» forandring av grunnprinsipper gjennom en «tilpasning til denne verdens holdninger». I brevet understreker paven spesielt den betydning de kontemplative og de karitative ordener samt sekularinstituttene har for Kirkens evangeliseringsoppdrag. RM

8 Spennende utkast til amerikansk hyrdebrev:

PARTNERE

Ta en titt på de følgende påstander: I århundrer har «kjønnsdiskriminering» skjemet den katolske kirke; fremdeles finnes det prester som «uten videre mener de har rett til å dominere over kvinnene»; nonner føler seg «fremmedgjort»; lesbiske taler om «smerten ved å være satt utenfor»; kvinner er «underrepresentert eller ikke representert i det hele tatt» i Kirkens administrasjon; mange katolske kvinner føler at Kirkens offisielle nei til kunstig prevensjon er en form for «undertrykkelse»; et «anselig antall» er overbevist om at adgang til presteembedet er «den eneste måten å oppnå full deltagelse på»; «alenestående» kvinner, enten de er enslige, separerte, fraskilte eller enker føler at de ikke ydes samme «pastorale oppmerksomhet» som «hustruer og mødre»; noen er opprørt over at «det synes å være satt definitivt punktum for videre dialog om abortspørsmålet». Feministisk hardskyt, sier De? Langt ifra! Utsagnene er hentet fra de amerikanske biskopers utkast til hyrdebrev om kvinnene som nylig ble offentliggjort: *Partners in the Mystery of Redemption. A Pastoral Response to Women's Concerns for Church and Society*. Forsøksvis og noe uhøytidelig norsk oversettelse: *Partnere i frelsesmysteriet. Et pastoralt svar på det som ligger kvinner på hjerte når det gjelder kirke og samfunn.*

Grasrot og krydder

I likhet med de amerikanske biskopers hyrdebrev om henholdsvis atomvåpen (1983) og om økonomisk politikk (1986) bygger også «kvinnebrevet» på utstrakt kontakt med grasrota, med eksperter og interessegrupper, i form av uttalelser og høringer og såkalte «listening sessions» – altså enslag «lyttemøter» (Paragraf nr. 5 i utkastet). 100 bispedømmer har sendt inn sine tanker, et «dobbeltdusin» organisasjoner og vel 75.000 kvinner har vært direkte med i arbeidet, 60 universiteter og 45 militærbaser er blant høringsstedene.

Sorte og hvite kvinner er blitt spurt, men også asiatiske og såkalte

«Hispanics» fra Mexico og Mellom-Amerika og indianske kvinner, og hele 24 «nasjonale grupper»: USA er fremdeles «the great melting pot» – den store smeltedigel – og mangt smelter adskillig langsommere enn vi europeere lett innbiller oss.

«Alle svar og reaksjoner, uansett form og innhold, er blitt lest og registrert og innarbeidet i utkastet,» forsikrer biskopene (nr. 18). En formidabel redaksjonell oppgave for gruppen på seks biskoper – med biskop Joseph Imesch fra Joliet i Illinois i spissen – assistert av fem forskere og to sekretærer, alle syv kvinner.

For første gang er et amerikansk

hyrdebrev – eller et hyrdebrev overhodet – krydret med direkte sitater fra høringsuttalelser. Ifølge biskop Imesch ønsket man «at brevet skal være ekte, at ikke bare vi biskoper, men også kvinnene selv skulle få komme til orde.»

Til dels dreier det seg om ganske sterkt krydder! Som i uttalelsen fra bispedømmet Fort Worth, Texas, hvor det bl.a. heter at Kirkens absolute nei til kunstig prevensjon er «den vanligste grunn til frustrasjon, smerte og fremmedgjørelse blant kvinnene... mange ber om at fysiske komplikasjoner som godtgjør sterilisering, må ramme dem... andre forteller at de først fikk fred i

seg truet av at andre trosretninger kommer inn i vårt samfunn, er det viktig å minne om at kristendommen ikke er norsk i sin opprinnelse. Den oppsto i andre kulturer og kom til Norge tusen år senere.

Det skal vel mer til enn én prosent annerledestenkende for å rokke ved våre verdier hvis de er noe verdt for oss. — Mens 60% av alle utlendinger i Norge kommer fra andre land i Europa, utgjør antall «ikke-europeere» under 1% av befolkningen.

Kristne i Iran

De kristne i Iran settes under press ved brutale metoder, ifølge flyktninger som er kommet til Bagdad. Den islamske republikk trekker stadig trangere grenser for religionsutøvelse for landets rundt 200.000 protestantiske, armenske, katolske og kaldeiske kristne. Siden Khomeinis makt-overtagelse er 200 kristne blitt stilt for retten og henrettet på grunn av brudd på religionslovene, mens ytterligere 800 soner i fengsel.

IDEA

Protest mot statsreligion

I Bangladesh har over 5000 mennesker protestert mot regjeringens planer om å gjøre islam til statsreligion i landet. Også tallrike representanter for de kristne kirker deltok i protestmarsjen i Dacca. I en appell krever fem kirkeledere, blant dem Daccas katolske erkebiskop, at regjeringen dropper planene og garanterer adskillelse av stat og kirke i fremtiden. 86 av landets 105 millioner innbyggere bekjenner seg til islam, rundt 130.000 er katolikker.

KNA

I FRELSESMYSTERIET

9

sjelen etter at de 'fruktbare' år var over eller ektemannen var død» (nr. 73). Skarpe saker også fra en svart kvinne i Savannah, Georgia, som hevder at Kirken er «klart og tydelig kjønnsdiskriminerende» (nr. 134), og fra Grand Rapids, Michigan, hvor ordenssøstre finner at gamle fordommer til dels lever i beste velgående, «som f.eks. når søstre med mer erfaring og bedre utdanning nektes stillinger som gis til mindre kvalifiserte prester og legfolk.» (nr. 194) Og siden ordenssøstrene først har ordet: Mange finner det svært fremmedgjørende at det er menn som har det siste ord når det gjelder revisjoner av de kvinnelige ordenssamfunns regler. «De er frustert over å måtte overlate de endelige avgjørelser i saker som angår deres eget religiøse liv til menn som ikke har del i de samme erfaringer.» (nr. 189)

Langt fra bare ris!

Men her er også mer forsonlige stemmer: «Det som peker seg ut for meg, er hvor sterkt og dypt... jeg som person, som kvinne, er blitt formet og preget av Det 2. Vatikan-konsil, av dets oppfordring om å finne tilbake til det autentiske i våre 'røtter' og nådegaver...» (nr. 24) Mange bevis på dyp kjærlighet og trofasthet til Kirken — også når man føler den tar feil eller kommer til kort på visse punkter.

Vi kjenner alle smerten ved å oppleve at et elsket menneske gjør høyst u-elsk-verdige ting! Men vi slutter ikke å elske av den grunn: Det er nettopp under slike forhold

vår kjærlighet trengs mest. Så også her: Den tidligere siterte kvinnen fra Savannah bekrefter det: «Som sørt kvinne ville det ikke falle meg inn å bli med i en gruppe som er klart kvinnekjønnsdiskriminerende, likevel opprettholder jeg mitt medlemskap i en kirke som er nettopp det. Det er et mysterium for meg, og i seg selv. Og det styrker min vilje til å gjøre alt jeg makter for å hjelpe min elskede kirke til å arbeide seg frem mot et rettferdig standpunkt når det gjelder kvinners status.» (nr. 124)

Lydhøre biskoper gjør viktig erfaring

Biskopene har altså lyttet: «For det første er brevet en rapport om hva vi har hørt. For det andre er det en besinnelse på vår arv. For det tredje inneholder det et svar som skal vise at vi har lyttet til kvinnene og har tatt dem på alvor, at vi forsøker å bøte på den urettferdighet kvinnene har satt navn på, og at vi ønsker å fremme de positive verdier de er talsmenn for.» (nr. 20)

Tydeligvis er de blitt både oppmuntret og foruroliget av det de har hørt, hyrdebrevets disposisjon vitner om det. Hver av de fire hovedkapitlene — kvinnene som «partnere på det personlige plan (in personhood)», som «partnere i parforhold (in relationships)», som «partnere i samfunnet», «partnere i Kirken» — er skåret etter samme lest: en firedeling der første del gir de positive signaler fra kvinnene når det gjelder oppgaver og muligheter på de enkelte områder (kalt *voices of affirmation*); annen del tar for seg diskrimi-

nering og «fremmedgjørelse» på de forskjellige områder (*voices of alienation*); tredje del gjør rede for Kirkens lære, mens fjerde del gir de amerikanske biskopers egne svar på konkrete saker som ligger amerikanske katolske kvinner på hjertet.

Biskopene understreker i sin innledning at de underveis i arbeidet har gjort følgende erfaring: «Vi er blitt mer oppmerksomme på hvor mangesidig det er å være kristen i dagens verden, og på alt det kvinner kan bidra med som svar på dagens mange utfordringer (nr. 11)... Mangfoldet blant katolske kvinner taler mot den oppfatning at det finnes noe slikt som en typisk katolsk kvinne som er lett å definere og forstå, og som har behov og ønsker det er lett å få øye på og sette navn på... Katolske kvinner er opptatt av svært så ulike ting, likevel finnes det felles temaer i dette mangfoldet» (nr. 12). Særdeles nyttige observasjoner som man kunne ønske at flere av Kirkens ansvarshavende menn måtte gjøre — snarest!

Selverkjennelse — første skritt på bedringens vei?

I dokumentet — som man uttrykkelig blir bedt om å lese *in extenso* — slår biskopene klart fast at de må fordømme alle strukturer og handlinger som setter kvinners verdilære enn mannens: «Vi beklager og bekjenner vår egen personlige og vår felles 'tilkortkommen' overfor kvinnes anliggender.» Kjønnsdiskriminering er en alvorlig sak: «Det er en alvorlig synd å stemple kvinner som

Sterk uenighet

Det er for tiden uenighet mellom Vatikanet og amerikanske biskoper. Et utkast til et Vatikandokument utløste nylig kraftige reaksjoner ved et møte i den amerikanske bispekonferanse. Vatikanet antyder her at en bispekonferanse i bunn og grunn bare er en praktisk anordning som ikke har noe teologisk fundament, og som derfor ikke kan bestemme over katolsk lære, hverken doktrinært eller moralsk.

CATHOLIC HERALD

Polsk problem i Roma

Hver uke kommer hundrevis av polske immigranter til Italia. Den italienske regjering kan tenkes å be Vatikanet om ytterligere hjelp for å bremse tilgangen.

Den polske biskop Wesoly, som har ansvar for flyktningspørsmål, betegner innvandringen som en «nasjonal psykose.»

Bare i Roma har ti tusen polakker søkt om politisk asyl i løpet av ett år.

I fjor brukte den italienske regjering over 330 millioner kroner for å skaffe husvære til polske familier. For inneværende år regner man med et forbruk på over 440 millioner. CATHOLIC HERALD

kilden til ondskap i verden, som intellektuelt mindreverdig, som psykologisk ustabile og som 'henfalte' til sensualitet, men det er nettopp det kjønnsdiskrimineringen gjør.» Så sant, så sant! Det engelske katolske tidsskrift *The Tablet* minner i sin kommentar til hyrdebrevet om en lærebok i moralteologi — riktignok av noe eldre årgang, men dog! — som under ordet «skandale» henviser leseren til å slå opp på «kvinne» for ytterligere opplysning . . .

Prester og biskoper oppfordres til å slutte med enhver form for «formyndersk og nedlatende holdning» overfor kvinner. (nr. 225) Biskopene går faktisk så langt som til å hevde at «kjønnsdiskriminerende holdninger eller manglende evne til å omgås kvinner som likestilte, bør anses som negative indisier når det er tale om prestevigsel.» (nr. 228).

Når det gjelder familie og samfunn, blir Kirkens lære om ekteskap og familie holdt frem som en slags beskyttende motkultur overfor seksuell utbytting og vold. Mennene oppfordres innstendig til å ta sin del av ansvaret på alvor både når det gjelder seksualitet, omsorgsarbeid og foreldreansvar. Skal kvinnes likeverd bli virkelighet — i ord og gjerning — innen Kirken, kreves det en 'omformingsprosess' innen hele det katolske oppdragelses- og undervisningssystem.

Når det gjelder spørsmålet om prevensjon, gjentar biskopene det pavelige rundskriv *Humanae Vitae*s prinsipper, men noterer også at «det er stor diskrepans mellom det Kir-

ken lærer om kunstig prevensjon, og det mange katolske kvinner lever etter» (nr. 73), og de anbefaler bedre dialog mellom dem som er imot Kirkens lære, og dem som er for såkalt naturlig familieplanlegging. De anbefaler også at kvinner i større grad tas med på råd i dette spørsmålet, og de ber om forståelse for de kvinner som, etter å ha spurt sin samvittighet, likevel finner at de ikke kan følge Kirkens lære på dette punkt.

Samfunnskritikk

Også når det gjelder samfunnet generelt, krever dokumentet avvikling av all diskriminering av kvinner. Lovgivning og arbeidsliv må gi kvinner de samme muligheter som menn. Fingeren settes dermed på et åpent sår i amerikansk samfunnsliv: bl.a. henvises det til at fattigdom i USA i stigende grad rammer kvinner og barn og et stigende antall enslige eldre kvinner — svakest står svarte og spansktalende kvinner. Flere fotnoter viser det som tidsskriftet *America* i sin kommentar til utkastet kaller «skremmende statistikker over de finansielle forbrytelser vårt lands skilte og bortløpne fedre begår (mot kvinner og barn).» I en annen fotnote — i et særdeles velutviklet notteapparat — henvises det til at USA er det eneste industriland som ikke har en landsomfattende lovgivning som sikrer svangerskapspermisjon og gir arbeidsplassgaranti ved svangerskap. Et ganske massivt stykke kritikk mot den amerikanske regjering — en kritikk med paralleller i

det tidligere hyrdebrev om amerikansk samfunnsøkonomi.

Feie for egen dør . . .

Hva så med Kirken selv? Brevet har også tydelig hjemlig adresse — og oppfordringen om ikke å glemme den, kom med all ønskelig klarhet fra grasrota: «Det som oftest kom frem under arbeidet, var at Kirken må gå foran i kampen mot all urett ved nettopp å se seg om i sitt eget hus først . . . se innenfor sin egen dørstokk før den ser utover til samfunnet.» (nr. 155). Fra erkebispedømmet St. Louis kommer følgende like klare som kritiske oppfordring: «Hyrdebrevet . . . (om økonomien, fra 1986) forblir meningsløst hvis ikke (biskopene) gjør noe med de skammelig lave lønninger for legfolk i Kirkens tjeneste.»

Intet nytt fra teologifronten

Den som måtte ha ventet seg spennende nytenkning om kvinners adgang til presteembedet, har gjort regning uten vert. Biskopene rapporterer riktignok at «noen kvinner» (nr. 199) anser dette punkt som selve sakens kjerne, men sier selv klart fra at de på dette punkt er bundet av Kirkens lære og tradisjon slik den sist ble fremsatt i rundskrivet *Inter Insigniores* (1976) hvor det heter at «Kirken, i troskap mot Jesu eksempel, ikke anser seg for å ha autoritet til å tillate prestevigsel av kvinner». De viser også til at «Troskongregasjonen lærer at dette spørsmålet (prestevigsel for kvinner) ikke anses

Husly for husløse — i Vatikanet

Paven har åpnet et nytt tilholdssted for husløse i Vatikanet. Åtti personer vil bli tatt hånd om av medlemmer av mor Tere-sas orden «Barmhjertighetens søstre».

CATHOLIC HERALD

Prostitusjonsreiser til Olympiaden

Landsforbundene for Tysklands evange-liske og katolske kvinner gjør i en fellesut-talelse oppmerksom på et heller tvilsomt «biprodukt» ved Olympiaden i Seoul. En del reisebyråer reklamerer nemlig mer og mindre tydelig for sexreiser til Olympia-den: «behagelig selskap i forbindelse med

middagen» inngår i de lokkende tilbud. Fattigdommen driver mange syd-korean-ske kvinner ut i prostitusjon for å ernære familien, og de nevnte reisetilbud er forsøk på å utnytte deres håpløse situasjon. For-bundene ber evt. Seoul-reisende om å boi-kotte slike «tilbud».

KNA

for å være et spørsmål om rettferdig-het eller like rettigheter.» (nr. 217) Selvsagt er det ikke først og fremst det, for da burde man jo forlenget ha gjort noe med det!

Biskopene stikker ikke under stol at det finnes dissens om disse ting: «Vi innrømmer at en del katolikker, inklusive bibelforskere, antropologer og teologer, ikke finner alle argu-mentene som fremsettes i *Inter Insig-niores* overbevisende eller av avgjø-rende betydning.» (nr. 218) Og de oppfordrer til på nytt å studere både innvendingene og Kirkens lære grundig. Ifølge det amerikanske *Time Magazine* ga en talsman for Vatikanet følgende karakteristikk av de amerikanske biskopers strategi: De later til å «få sakene på dagsor-denen ved å sitere hva andre mener om dette og hint». Kanskje ikke den minst velegnede og minst diploma-tiske måte, det teologiske klima på sentralt kirkelig hold tatt i betrakt-ning?

Klar tale

Desto mer overraskende at bisko-pene kommer med oppfordring om å forandre Kirkeretten av 1983 slik at kvinner gis lik adgang som menn til ikke-vigslet altertjeneste, og — ikke minst — at de oppfordrer Troskongregasjonen til hurtigst mulig å ta opp spørsmålet om dia-konvigsel for kvinner. «Spørsmålet om kvinners formelle innsetting i det permanente diakonat melder seg helt naturlig, og pastorale grunner tilsier at det vurderes så raskt som mulig,» heter det kort og konsist i paragraf

«USAs biskoper har lyttet, — og de er tydeligvis både oppmuntret og foruroliget over det de har hørt . . .»

220. Alle deler av utkastet er dess-verre ikke like eksemplariske i så måte, selv om dette er et av de mest leselige kirkelige dokumenter under-tegnede har vært borti. Denslags utredninger har nå engang en ten-dens til å begynne omtrent ved syn-defallet når historiske og teologiske sammenhenger skal forklares, og da blir det lett en noe lang og innfløkt historie av det.

Ja, men . . .

Man blir på en måte rørt under lesningen av dette hyrdebrevet, rørt over kvinnes åpenhet og tillit, og over biskopenes oppriktige vilje til å forstå og deres ønske om å rette opp gammel urett. Så får det heller være at det skurrer litt her og der. Som når det gjelder kvinner i arbeidslivet, hvor det later til at biskopene frem-deles tror det bare er økonomiske årsaker som får kvinner til å bevege seg ut i arbeidslivet eller velge et annet yrke — i tillegg til husmorens. Eller der hvor biskopene meget beti-melig utfordrer menn til å ta sin del av ansvaret når det gjelder seksuali-tet og farsplikter, og ikke presse kvinner til å ta abort ved uønskede svangerskap, men hvor de likevel ender med å si: «Kvinner som gir etter for slikt press, legitimerer og holder ved like mannlig uansvarlig-het.» Legitimerer synes svært lite vel-valgt, det burde heller stått *semente-rer*. Og det burde fulgt en beklagelse over manglende hjelp og støtte til «pressede» kvinner av ymse slag — her har Kirken mange synder å sone.

Men alt i alt er dette et mer varm-hjertet og forståelsesfullt ja enn på lenge fra hyrdehold til kvinnene i Kirken, og det er det all grunn til å glede seg over. Selv om det altså — fremdeles — er et «ja, men» . . .

I dagene 24. til 27. juni stod ut-kastet på sakslisten for Den ameri-kanske bispekonferanses møte, men i skrivende stund har ennå ingen informasjon fra dette møtet nådd St. Olavs redaksjon. Det man vet er at en evt. revidert versjon skal ut på

Flere unge og voksne døpes i Sverige. Dette gjelder ikke pinsemenighetene som praktiserer voksendåp, men den svenske kirke: I 1986 ble mer enn to og et halvt tusen unge mennesker døpt, de fleste i samband med konfirmant-undervisningen. Det ventes at dette tallet vil stige i løpet av de nærmeste år, ettersom tallet på udopte barn øker.

Konfirmasjonen i den svenske kirke er også på fremmarsj. For tiden er det 7 av 10 unge som blir konfirmert.

EKUMENISK ORIENTERING

Motstanden mot dødsstraff – er den utdøende?

Når en ny meningsmåling viser at de unge er den aldersgruppen hvor flest er for dødsstraff i Norge, er det viktig å gjenopplive debatten. Det er jo de unge som om noen år vil overta styringen her i landet. Sier Ann Karin Midtgaard, redaktør av temaheftet «Når staten slår ihjel», laget av dødsstraffgruppen i Amnesty's norske avdeling.

En internasjonal kampanje mot døds-

straff vil bli arrangert av Amnesty international i 1989. Selv om dødsstraffen er et mindre aktuelt spørsmål i Norge, er det i mange andre land et stort problem og et sentralt samfunnsproblemmål.

Den meningsmålingen som Norsk Gallup foretok i oktober 87, viser at motstanden mot dødsstraff øker med alderen. Totalt var 61% mot dødsstraff. Men i aldersgruppen 15 til 29 år var 33% for dødsstraff. Er motstanderne av dødsstraff utdøende? spør AMNESTY-NYTT

nye høringsrunder, og først høsten 1989 vil den endelige versjon legges frem for bispekonferansen til godkjenning. Undertegnede håper at i hvert fall følgende passus i dette dokumentet, som er rettet til «hele Kirken, både menn og kvinner», ikke blir forandret eller strøket underveis: «Sett under ett inneholder disse svarene en klar oppfordring til Kirken om en dyt gående indre fornyelse, en oppfordring til radikal omvendelse både av hjerne og hjerte – og til handling i tråd med Det 2. Vatikankonsils direktiver.» (nr. 18)

UKJ

Abort-toppen

Hellas, Italia og USA topper listen over land hvor flest svangerskap ender med abort. I USA tar nå hver tredje gravide kvinne abort, slår en amerikansk undersøkelse fast. Forskerne tror de høye amerikanske tallen skyldes at amerikanske kvinner ikke bruker så mye prevensjon som de europeiske. I Norge ender i overkant av hvert femte svangerskap med abort, mens det i Nederland bare er 10% som tar abort.

I en kommentar til undersøkelsen sier Bodil Stenslet, daglig leder for Livsrett og Menneskeverd, at hun tror det er lettere å få gjennomslag for informasjon og holdningsskapende arbeid i et lite land. – Jeg tror få norske kvinner betrakter abort som et vanlig prevensjonsmiddel. Bare de færreste er så ufølsomme at de ikke opplever abort som noe sterkt, sier Stenslet.

VÅRT LAND

Gunnel Vallquist: «Gjennom granitten»

Ania Monahof – et ukjent navn som snart kommer til å bli velkjent. Hennes debutbok *Gjennom granitten* (Bonniers) byr på lesning som en unner enhver å finne frem til.

Den er som et friskt bad i ugrumset vann. Den taler et språk som er rent og ekte. Den får oss til å minnes fundamentale menneskelige verdier som vi bare har så altfor lett for å glemme eller tuske bort.

Et barn forteller. Forfatteren låner det sin penn. Barnets minner filtreres gjennom den voksnes erfaring uten at det skjer noen forvanskning. Her er ingen språklig tilgjorthet for å gi illusjon av «ekte» barnslighet, ingen etterpåkløskskap som bryter inntrykket av umiddelbarhet, ingen ideologisk geskjeftighet. Dette siste er særlig bemerkelsesverdig, for handlingen foregår nemlig i Sovjetrusland.

Vi befinner oss i tiden mellom 1935 og 1943. Ania er seks år ved handlingens begynnelse i Leningrad og 14 ved dens avslutning på den ingermanske landsbygden. Hun er bybarn. Mamma og Pappa har sitt arbeid i Leningrad, og familien bor sammen med åtte andre familier i et femten-roms hus som tidligere var bebodd av en general. Beboerne utgjør en slags storfamilie der generasjonene deler hverdagens byrder, sorger og gleder. Anias foreldre er nok litt privilegerte ettersom faren har en pelsforet kappe (som riktig nok blir stjålet, en mindre katastrofe siden det ikke kan bli tale om å

erstatte den). Ania får gå i tysk barnehage for å lære seg «Karl Marx' språk som er fremtidens språk,» etter farens utsagn. «Ennu har livet ikke ruppet å gi oss noen ørefiker,» sier den voksne Ania som er barnet Ania. Den første ørefiken blir at hennes elskede Fräulein en morgen føres bort av to håndfaste menn. Stalins store utrenskning er begynt.

Men Ania var et privilegert barn først og fremst av en annen grunn. Hun hadde nemlig en mormor som eide et hus på landet i Ingermanland noen mil syd for Leningrad. Det var et paradiset for storbybarnet og et samlingssted for hele familien. Dit flytter hun med mor og lillebror da krigen er brutt ut og fronten nærmer seg. På landet finnes det ennu mat, poteter og mel og melk. Men også paradiset hjemsøkes av krig og ulykke. Hele området blir okkupert av tyske tropper. Mennene forsvinner, enten kjemper de i hæren, eller de lever som partisaner i skogene. Kvinner og barn er alene igjen. Vintrene har ikke vært så hårde på årtier, ved og levnettsmidler slipper opp, ødeleggende bombeangrep skyller over landsbyen. Hertil kommer henrettelser av sabotører og jøder – krigens uhyggelige hverdag.

Strindberg og kristendommen

«Hvilken holdning inntok Strindberg egentlig til kristendommen?» spør Jan-E. Askerøi i en samtale med Strindberg-biografen Olof Lagerkrantz. «Strindberg vokste opp i et religiøst hjem,» svarer Lagerkrantz. «Men etter hvert som han kom på kant med det svenske samfunnet, vendte han seg også mot kristendommen, en av grunnpillarene for datidens establishment.

Uansett årsak hadde han i 40-årsalderen forlatt sin ungdoms gudstro og utropt seg selv til ateist. I et brev fra 1888 skriver han bl.a.: «... mitt standpunkt er således: Ateist. Kristushater. Anarkist-tilhenger.»

Men siden svinger pendelen tilbake. I et brev til Torsten Hedlund åtte år senere skriver Strindberg at han har gjenfunnet troen på en personlig Gud og sjelens udødelighet. Dette må ha vært alvor. For etter

hans ønske tok datteren Greta krusifiket fra skrivebordet og la det på hans bryst da han var død.

I testamentet hadde Strindberg videre bestemt at korset på graven skulle bære innskriften O Crux Ave Spes Unica (Vær hilset, o kors, vårt eneste håp). Hvilket det også har fått.»

Fra KIRKE OG KULTUR

av Ania Monahof

13

Men livet går videre for dem som klarer å overleve. At Ania og familien hører til dem, kan de fremfor alt takke Mormor for. Mormor Katri fra Finland som Ania har tilegnet sin bok. Mormor som går seks hundre kilometer i den forferdelige kulden for å skaffe rug og poteter til de sultende, sleper sakene med seg på en kjelke og kommer tilbake etter syv uker. Mormor som fra sin oppvekst i Finland har bevart den evangeliske tro hun har arvet fra sine fedre, og som hårdnakket nekter å slutte å be bordbønn og aftenbønn med sine barnebarn. En av disse utallige babusjkaer som har ført den kristne troen videre gjennom revolusjonens ildåp og forstening, «gjennom granitten».

Bokens handling er altså så dramatisk som tenkes kan. Men midt i alt dette uhyggelige skaper livet seg et rom hvor ikke bare barnet, men også andre overlevende, kan leve videre som mennesker i ordets beste betydning. Helt nede på bunnen, under all umenneskeligheten, lever et menneskelig fellesskap som ikke spør etter ideologier eller nasjonalitet. En solidaritet som er sterkere enn påtvinget fiendskap og innlært motvilje, driver mennesker som ufri-villig ble ført sammen av vonde omstendigheter, til å hjelpe hverandre. Soldatene stikker til de sultende barna det de kan avse av sine rasjoner. En av dem, en lege, opptrer som mellommann når landsbyens folk trues av den tyske overmakten. Bondkvinnene pleier syke og sårede soldater som innlosjeres i deres hjem.

Her finner vi en menneskelig grunn-solidaritet som fungerer midt i den blodigste konflikt. Denne medmenneskelighet er som en ukuelig plante som nekter å la seg trampe ned og utrydde, en levende kraft som tvinger seg frem gjennom sprekkene i granitten og sprenger den.

Et eller annet sted i Sverige sitter Ania Monahof og skriver en fortset-

telse på historien. (I mellomtiden foreligger fortsettelsen. Red. anmrkn.) Den skal være velkommen som hun selv var velkommen den gang hun ble reddet hit.

Hellig mann med hellig bok

Blant de land der det er vanskeligst å drive kristent arbeid, er de muslimske emiratene, kan bibelmisjonsleder Stein Mydske fortelle. «Bibelselskapet har fra sin base på Kypros noen medarbeidere som reiser inn i disse landene med bibler. Til tross for at all bibelimport er strengt forbudt, får våre folk slippe gjennom med flere hundre kilo bibler hver gang. De skjuler ikke hva de har med seg, det ville være umulig. Når de blir stanset i tollene av lavere funksjonærer, ber de alltid om å få snakke med tollsjefen. I møte med tollsjefen tar vår mann Bibelen opp av kofferten, kysser den og sier: «Dette er en hellig bok for meg, likesom Koranen er hellig bok for dere.»

Tollsjefen har deretter gitt ham fritt leide inn i landet med disse ordene til sine underordnede: «Dette er en hellig mann med en hellig bok.» På denne måten har små kristne menigheter i Gulf-statene fått de biblene de trenger.

I tre av Gulf-statene er det nå åpnet bibelbutikker, og arabere fra de andre statene er hyppige gjester i bibelbutikkene. I en av Gulf-statene der menighetene både mangler prester og kirkebygg, er det 42 menigheter som samles til gudstjeneste i den anglikanske kirken i løpet av fredagen. De har da gudstjeneste hele dagen og til langt på natt.

Biblene som sendes til disse landene, har Norge vært med å betale.»

Kirken: et pustehull, — et sted å tenke, en kontrast

«Jeg tror kirkens rolle som bærer av moral i samfunnet blir stadig viktigere,» sier Erik Solheim, partileder i Sosialistisk Venstre parti, i en artikkel i Kirke og Kultur. «Vi lever i en tidsalder hvor tanken om personlig ansvar er på vei ut. Den bryter med markedskreftenes logikk. Stadig oftere møter jeg idéen om at en handling er akseptabel fordi andre begår den. Dette gjelder både for enkeltmennesket og for bedrifter og organisasjoner...»

Mer og mer preges vi av den idé at bare det som gir overskudd, har livets rett. Vi trenger kirken som en moralsk motkraft til idéen om «det økonomiske menneske.» Til forsvar for både mennesker og lokalsamfunn som ikke er superlønnsomme. I solidaritet med dem som faller utenfor. Vi trenger en verdikonservativ kirke i en tidsalder da liberalismen får rå...»

Kirken trengs rett og slett som pustehull. Som et sted å være i fred for kommersialismens kjøpepress. Et område i samfunnet som ikke er underlagt markedskreftene. Et sted å tenke. En kontrast.»

Mon paven vil tale dansk?

En drøftelse i dansk pastoralråd angående det kommende pavebesøk ropet stor spørrelyst hos deltakerne. Blant annet fikk biskopen spørsmål om hvorvidt paven ville preke på dansk? Biskopen svarte at den nordiske bispekonferanse hadde regnet med at engelsk nå blir forstått av folk flest i Norden. KATOLSK ORIENTERING

Kenyanske biskoper bekymret over forholdene i Tsjekkoslovakia

En milepæl i de katolske misjonsland, kaller tidsskriftet *America* den offisielle uttalselse Kenyas katolske biskoper er kommet med om de religiøse forhold i Tsjekkoslovakia. Det er første gang Kenyas biskoper uttaler seg offentlig om religiøse forhold i et annet land. I uttalet-

sen sier biskopene at den tsjekkiske regjering bedriver religiøs forfølgelse «uten sidestykke i vår tid».

Underskriftskampanjen innen Tsjekkoslovakia om religionsfrihet i landet – nevnt i tidligere nummer av *St. Olav* – har, siden den ble startet på den såkalte Bratislava-langfredag, samlet 600.000 underskrifter, melder KIPA.

Choeur Grégorien de Paris har sunget inn plate i Nidarosdomen, i samarbeid med Amici Cantus Gregoriani Nidrosiae (Den gregorianske sangs venner i Nidaros) – og Kirkelig Kulturverksted. «Innspillingen, som ble ledet av Erik Hillestad og Henning Sommerro, og som fant sted 4., 5., og 6. juli, er ikke mindre enn en stor historisk begivenhet,» skriver *Dordi Glærum Skuggevik*, kjent for *St. Olavs* lesere som bl.a. ivrig «gregorianist», i denne artikkelen som hun selv karakteriserer som en blanding av «faktaopplysning og stemningsrapport».

Paris-koret startet sin Norges-turné 1986 under Olavsdagene i Trondheim, og de fant at akustikken i Nidarosdomen er unik for nettopp gregoriansk sang. De ønsket derfor å spille inn sin neste plate her. De har tidligere spilt inn tre plater med sang fra påske-repertoaret og ville gjerne ta for seg julen denne gang. Det er sang tilknyttet 4. søndag i advent og julenatt/juledag (8. og 9. årh.) som nå er lagt på bånd. Dessuten ble korets restaurerte versjon av Olavsekvensen *Lux illuxit* lagt på platen som siste sang. Dette gir en sterk og logisk linje fra *Dies Sanctificatus* – «I dag er et stort lys kommet ned over jorden» – til «Ljoset yver landet dagna» – Kristendommens lys når Norden: «Lux illuxit læta-bunda».

Musikkhistorikeren Asbjørn Hernes er temmelig sikker på at Olavsekvensen er skrevet av erkebiskop Eystein selv. At denne nå legges på plate i domkirken der Eystein satte i

gang de store bygningsarbeidene – i året hvor en feirer 800-årsjubileet for Eysteins død – det må være mer enn en tilfeldighet. Det var ikke tilsett! Platen vil slik bli en tabula gratulatoria for erkebiskop Eystein. At hans «Lux illuxit» attpåtil legges på plate av sangere fra hans gamle lærested, er jo også litt morsomt! Dessuten skal Henning Sommerro spille inn orgelimprovisasjoner for platen på orgelet som ble tatt ut av St. Victor-klosteret da dette ble revet for å gi plass for en motorvei. Orgelet er i dag ansett for å være av de beste i Paris, og det står i Saint-Germain-des-Prés. Som kjent studerte 4 av de første 6 erkebiskopene og storparten av kleresiet i Norge i middelalderen i St. Victor og Paris forøvrig. Gregoriansk sang i Norge må derfor nødvendigvis ha vært sunget med «fransk aksent». Når sangen gjeninnføres til Norge i restaurert utgave, er det derfor riktig at det skjer innenfor «det galliske reper-

toar». Dette er dessuten den første plateinnspillingen med gregoriansk sang som er gjort i Norge – trolig også i Norden.

Det er fristende å fortelle at da koret omsider var fornøyd med *Lux illuxit* og avsluttet innspillingen av den, gikk de omkring og gratulerte hverandre med denne historiske begivenheten. De har også sunget «Lux illuxit» i oktober i fjor på en konsert i St. Martins-kirken ved Rouen, i anledning 1000-årsfesten for det moderne Frankrike. (Hernes har skaffet manuskopiene fra Uppsala, Stockholm og Oslo.)

Lux illuxit har gått for å være «et semmert stykke gregorianikk» i trønderske fora. Professor Dr. Fowells, som sammen med fire fra Paris-koret, underviste på det gregorianske seminaret i Trondheim i fjor, sa: «This is a great piece of Gregorian music». Paris-koret kutter dessuten den mest krevende delen når den synges mot slutten av en kon-

Sjalesorg for turister

Sjalesorg for turister er et bidrag til en «humanisering av turismen», uttalte biskopen på Mallorca, Teodoro Ubeda Gramage, for en tid siden under et besøk i Vest-Tyskland. Turismen må ikke ses bare fra den økonomiske synsvinkel, de etiske dimensjoner ved den er vel så vesentlige. Feriereisende stiller større krav til vertslandet enn «sol, sand og hav», mente biskopen. Møtet mellom ulike nasjoner kan føre til ekte berikelse, men

masseturismen kan også «tære på identiteten» hos lokalbefolkningen.

På Mallorca — hvor 600.000 innbyggere skal takle en turistsverm på 4,5 millioner — er det klare tegn på dette, særlig blant ungdommen som i stigende grad løsriver seg fra sitt lands tradisjoner. Likevel er sekulariseringen på Mallorca ikke kommet så langt som ved en del andre feriestre eller i de store spanske industriområder, mente biskopen. KNA

Vietnamesiske helgener

Ved en høytidelig messe i Peterskirken den 19. juni ble 117 martyrer som ble drept i Vietnam i løpet av det 18. og 19. århundre, saligkåret. 96 av dem var vietnamesere, av de øvrige var 11 spaniere og 10 franskmenn. Blant martyrene var det 8 biskoper, 50 prester og 59 legfolk — seksten av legfolkene var kateketer, fire leger, én dommer og — som eneste kvinne — en mor med seks barn. KNA

gregoriansk plateinnspilling i Nidarosdomen

15

sert. Alt dette forteller oss at nivået i Nidaros må ha vært svært høyt på både komponister, sangere, akustikere og arkitekter. Ettersom Nidaros var den kristne verdens fjerde største valfartssted opp gjennom middelalderen — etter Jerusalem, Roma og Santiago di Compostella, så er det logisk at byen ikke bare var et kulturelt sentrum, men også et stort senter for gregoriansk sang. Kanskje kan vi tillate oss å tro at dette er grunnen til at de religiøse folketonene fra Nordmøre har en annen musikalsk gehalt enn ellers i Norge? De er sprunget ut av nært naboskap med gregorianikken i Nidaros — i mer enn geografien.

Ett er sikkert: Ut fra dette er platen som nå er innspilt, ikke mindre enn en stor historisk begivenhet. For å lyssette denne delen av kulturarven og musikkhistorien, vil en plate innspilt på «hjemmebane» kunne vekke helt annerledes interesse — og vil dermed kunne gi norske ører den riktige måten å synge vår kirkesang gjennom 600–900 år på. De fleste som befatter seg med gregoriansk sang, er i dag enige om at det er munkene i Solesmes som er kommet nærmest det opprinnelige, og Paris-koret er opplært av forskerne her. De er forskernes demonstrasjonsinstrument, kan en faktisk si.

NRK gjorde TV-opptak for både «Norge rundt» og en julekonsert, som de håper å selge også til andre land. Platen vil bli lansert under Festspillene i Nord-Norge med St. Hans-natt-konsert ved Paris-koret

«Palmehaven» som klosterhave: «Palmehaven» på Hotel Britannia er stengt for servering denne sommeren, men stod til disposisjon for Choeur Grégorien de Paris for øving. Foto: Goril Klemetsen.

og Henning Sommerro i Trondenes kirke — neste år. Turnéen vil videre inkludere Tromsø, Alta, Kirkenes, Nikkel og Murmansk i Sovjetunionen — og Norske Kirkedager i Bodø. Koret vil forøvrig feire sitt 15-årsjubileum i Murmansk! Platen kommer ut samtidig i Frankrike.

Amici Cantus Gregoriani Nidrosiae har bidratt med å skaffe adgang til Nidarosdomen, hvilket er et kunststykke, ettersom pågangen er særdeles stor. De har også finansiert reise og opphold for koret med å skaffe mindre tilskudd fra kommune og fylke — men de ville ikke ha lykkes, hvis ikke Elf Aquitaine Norge hadde innsett poenget, og gitt

stort sett det som trengtes. Uten dem — ingen plate!

Paris-koret gav dessuten konsert med platerrepertoaret i Vår Frue i Trondheim, til inntekt for reise/opp- hold. Det gjorde også presidenten i «Les Amis du Choeur Grégorien de Paris», Pierre Loiret, og førstesangeren Hervé Lamy — i Surnadal. De gjentok en konsert de gav i Paris i februar med tekster fra fransk renaissance tonesatt av de store franske omkring 1900. Deretter hvilte alle ut tre dager i Surnadal — og dro hjem med 100 kg røget og speget og gravet laks. Voilà! (Pierre Loiret og undertegnede kom rett til plateinnspillingen fra gregoriansk konferanse

Den årlige studieuke i Osnabrück

Rundt 50 prester, ordensfolk og legfolk fra de nordiske land og Forbundsrepublikken Tyskland var i dagene 27. juni til 7. juli samlet til den tradisjonelle studieuke i Georgmarienshütte som Ansgar-Werk i bispedømmet Osnabrück organiserer og finansierer. Emnet var videregivelse av troen i dagens samfunn. Fra 11. og 22. juli var ordenssøstre fra Norden innbudt til retreat i Georgmarienshütte. KNA

Grov krenkelse av menneskerettighetene

Den ungarske primas, kardinal Laszlo Paskai, har gått kraftig ut mot den rumenske regjeringens «reformprogram» som innebærer at 7000 landsbyer i det tidligere ungarske Siebenbürgen skal utsettes. «Grov krenkelse av menneskerettighetene,» er hans karakteristik, og han opp-

fordrer ungarske og internasjonale organisasjoner til å gjøre alt som står i deres makt for å få stoppet «reformen».

«Reformen» vil først og fremst ramme to store minoritetsgrupper i Romania, som er konsentrert i dette området: de 1.8 millioner ungarsktalende og de 350.000 tysktalende. KNA

16

i Los Angeles. Referat følger senere i St. Olav.)

Paris-koret åpnet som vanlig(!) sitt Trondheimsopphold med laksefilet i vin- og fløtesaus på «Bryggen» — hos mesterkokk Skogseth, med utsikt over stille Nidelv i blank sommerkveld — mot Nidarosdomens svarte silhuett. Neste morgen satte de gregoriansk i sin rette sammenheng: gregoriansk høymesse i St. Olav, celebrert av pastor Claes Tande og pater Heinz Joseph Catrein. Messedeltakelsen var et sterkt ønske fra koret, ettersom Theo Hermans, medlem av koret, denne dagen ble presteviet hjemme i Belgia.

La oss også bevilge oss følgende opplevelse: I 2-tiden om natten etter at *Lux illuxit* var festet på bånd, og nattens suppemåltid var avsluttet i St. Olavs kjøkken/matsal, vandret Loiret/Skuggevik nedover Bakklandet fra Elgesæter til Gamle Bybro for å legge en beskjed under en dør på Øvre Bakklandet. Erkebisppegården stod belyst av rosablå sommer natt mot Nidarosdomens mørkere bygningsmasse — og hva ser vi: Det lyser i et enslig vindu i andre etasje hos erkebiskopen. Nåja — en liten frysning kan en alltid tillate seg i slik en natt?!

Til slutt en takk til Trondheims-politiet for at de stanset trafikken rundt Nidarosdomen den siste kvelden, slik at en rakk å få ferdig innspillingen! Så får vi håpe at gregorianske sanggrupper dannes i kjølvannet av platen. Motivering for det skal vi komme tilbake til i referatet fra Los Angeleskonferansen.

De mangler det grunnleggende

I sytten år var danske Ellen Dahlgaard Jensen sykepleier for spedalske i Tanzania. «Jeg kjenner de spedalskes situasjon i Afrika,» sier Ellen, — «når jeg nå kom tilbake, ville jeg gjerne treffe noen av sivilisasjonens spedalske! som f.eks. de AIDS-syke. Hvis jeg skal bli her i Europa, vil jeg være hos dem på skyggesiden.»

Dermed bestemte hun seg for tre måneder som hospitant i «Nadheimteamet», for å få erfaring som gate-misjonær i Kirkens Bymisjon i Oslo. Hvilke erfaringer har vår danske gjest gjort etter å ha jobbet på Strøket i hovedstaden?

— Jeg er blitt sjokkert, — jeg som ikke trodde jeg kunne sjokkeres lenger — over all likegyldigheten, alle skuldertrekkene. Når jeg ser de søde, deilige unge piger, sier danske Ellen ettertenksomt. De står der og fryser og mangler alt, de mangler det grunnleggende, den menneskelige nærhet . . . Til gjengjeld er det godt å oppleve hvor lett det er å få kontakt — jeg har fått mange venner blant dem allerede.

— En jeg snakket med i går — vi snakket i mer enn en time — fortalte om mishandling, fortvilelse, utstøting. En dag var det en av pikene som litt forsiktig spurte meg om hun kunne få en klem. Jeg vet ikke hvor lenge jeg satt og holdt om henne — og sånn som hun takket da hun gikk

Ellen Dahlgaard Jensen: «Jeg er sjokkert over likegyldigheten, alle skuldertrekkene.»

— fordi jeg hadde villet røre ved henne . . .

Flere av dem kommer med til gudstjeneste. Flere har kristen bakgrunn, kjenner sangene, ordene — men så skjer et eller annet som gjør at livet liksom glipper. Jeg blir grepet når jeg hører hvor nær de lever Kristus, flere av dem. Det er som om dette skjulte liv holder dem oppe.

Det ligner på hva jeg opplevde i Tanzania, hvor jeg levde blant de spedalske. De fikk kraft i hverdagen til å bære sin skjebne — fordi de levde så nær Gud.

Bymisjonæren,
informasjonsblad for stiftelsen Kirkens Bymisjon.

Optimist – tross alt

Et lite jubileum for en stor sak: Verdenserklæringen om menneskerettigheter har nylig fylt 40 år. Da denne erklæringen ble vedtatt i 1948, var den et ganske revolusjonerende trekk ved verdenssamfunnet, sier Asbjørn Eide, direktør ved Institutt for menneskerettigheter, i en samtale med Nationen's Kari Gåsvatn.

«I anledning jubileet var vårt institutt vertskap for et møte med representanter fra fjorten tilsvarende institutter fra hele

verden. I sitt arbeid for at menneskerettighetene skal bli en realitet rundt om i vår vonde verden, driver vårt hjemlige institutt med både forskning, informasjon og dokumentasjon,» sier Asbjørn Eide, som kan fortelle at man har samarbeid med bl.a. FN, Europarådet, Amnesty, Røde Kors og Mellomkirkelig Råd. Et samarbeidsprosjekt med Redd Barna tar spesielt for seg barns rettigheter.

På tross av at meldinger om brudd på menneskerettighetene er en del av det

daglige nyhetsbildet, er Asbjørn Eide optimist: «Dersom du hadde spurt meg i forrige tiår, ville jeg vært mye mer pessimistisk. Siden da er det blitt mye mindre av tortur og forsvinninger i Latin-Amerika. Og mindre overgrep i en del afrikanske land som da var ekstremt brutale. Amnesty har spilt en meget viktig rolle for å forbedre situasjonen. Konklusjonen er at det nytter å stå på, få oppmerksomhet rundt overgrepene og sette menneskerettigheter på den internasjonale dagsorden.»

17

I det verste strøket i Amsterdam – møte vi frivilligheten

Da leder og nestleder ved Ammerudhjemmet i Oslo, – begge sykepleiere med lang erfaring, – følte behov for «faglig påfyll», dro de til en liten menighet i Amsterdam. I «Red Light District», det verste strøket, der terrorisme, vold og prostitusjon er det mest dominerende trekk i gatebildet.

«Her var det frivilligheten vi møtte,» sier Stein Roald Rognmo, styrer ved Ammerudhjemmet. «Dette er et av Europas hardeste strøk. Politiet hadde trukket seg ut, sammen med helsevesenet og alle andre vesener. Det som var igjen, var en menighet, en økumenisk kommunitet, en bymisjonsstasjon. Sammen med Frelsesarmeen som alltid holder stand. Hjelpestasjoner i et djevelens landskap. Piet, vår vert, fransiskanerbroder, har bodd og levd her i 25 år.»

«Det som først slår meg når jeg tenker tilbake på livet der, er kapellet deres,» sier Britta Hjertaas, assisterende styrer ved Ammerudhjemmet. «Kapellet er formet som en sirkel, et bilde på helhet: et helt vanlig rom, men preget av den sluttede sirkel. Sentrum i sirkelen er et alter, som alt springer ut fra. Du kan ikke unngå å fornemme hva som er utgangspunktet.

Hver morgen samles man i kapellet, i stillhet og ettertanke. Der blir man slått av et annet symbolspråk: Lyden av rennende vann – en slags kunstig kilde som alltid er i beve-

gelse. Som en illustrasjon til Jesusordet om kilden med levende vann, som veller fram og gir verden liv.»

«Jeg har aldri skjønt meg så mye på dette med Gud,» sier Stein Roald. Men fransiskaneren Piet sa noe jeg skjønnte: Gud er tjenesten, sa han. Jesu liv og virke ble Guds måte å synliggjøre tjenerprinsippet på: det å være til for andre. Da blir menigheten stedet der tjenesten blir synlig. Da jeg så dette i funksjon i Amsterdam, ble også Gud levende . . . »

«Det var jo en merkelig menighet,» fortsetter Britta. «Jeg satt ved siden av en pike ved morgensamlingen. Hun hadde med seg noen plastposer – der var alt hun eide. Jeg la merke til henne fordi hun sovnet. En begavet pike, men schizofren, sa Piet. Vi så henne igjen senere på dagen – da drev hun og rotet i søplekassen for å finne noe å spise.»

«For mange handler livet om å overleve ettermiddagen og kvelden,» kompletterer Stein Roald. «Det vakre Amsterdam, turistbyen, har skyggesider som du ikke får øye på hvis du ikke har følgesvenner som f.eks. Piet. . . »

Hvem er det som kommer hit, spør intervjueren fra Kirkens Bymisjon.

«Alle som vil gjøre en tjeneste,» forteller Britta, «og alle som trenger en tjeneste. Vi traff en jente, – hun var frivillig, – og arbeidet der det trengtes: I resepsjonen, eller på nødklinikken, som de hadde opprettet,

der folk kom som hadde skadet seg, som var stukket ned, som hadde tatt overdoser, og slikt. Det viste seg at hun var lege – og når det var behov for hennes medisinske kunnskaper, tjenestegjorde hun som det: Hun stilte seg til disposisjon, det var det hele.»

Og Stein Roald føyer til: «I Red Light District fantes det ikke et eneste fagmenneske. Der var bare en menighet. Den var til gjengjeld levende. Sånt er tankevekkende.»

Fra Bymisjonøren,
informasjonsblad for
Kirkens Bymisjon

*Å forakte livet,
å sløse,
å være likegyldig
overfor fattige, sultende,
undertrykte og arbeidsløse
er en skandale
som vi er ansvarlige for.
Fattigdommen
er vårt problem,
ikke Guds.*

Abbé Pierre

Ny leder

I august måned overtar finske Kaj Engström, sokneprest i Ingå (sørvest for Helsinki), direktørstillingen ved det nordiske økumeniske institutt i Uppsala.

I en samtale med Hufvudstadsbladet sier Kaj Engström at hele hans kirkelige liv har vært økumenisk preget. Det tør være symptomatisk at det var under et opphold i en jesuitter-kommunitet at han fikk høre om utnevnelsen.

EKUMENISK ORIENTERING

Sterkt møte med apartheid

— Jeg har aldri vært borti maken til bevisstgjøringsarbeid, utbrøt en amerikansk observatør etter å ha lyttet til rapportene fra 25 norske representanter fra kirkelige miljøer som nylig deltok på en studiereise til landene i det sørlige Afrika. Med sterke inntrykk fra kirker i kamp mot apartheidregimets ødeleggelser og i aktiv deltakelse for å bygge samfunnet, avsluttet de studiereisen med en ukes konferanse i Harare, med representanter fra

kirkene i regionen, melder Vårt Land.

— Et regime som kaller seg kristent, kan ikke nekte folk å samles for å be. Bønnemøter er den eneste lovlige måten svarte kan samles på i Sør-Afrika i dag. Jeg skulle bare ønske at flere kirkeledere turde stå opp og kjempe for de undertrykte i landet vårt. Kirken er en stor makt i Sør-Afrika. Hvis den vil, sa Lulama Xingwana, leder for kvinneavdelingen i Det sørafrikanske kirkerådet, under Nordisk Forum i Oslo nylig.

LESERBREV

Et åpent brev til pastor Bernt Eidsvig:

En kolossal bjørnetjeneste

Kjære Bernt

Vanskelighetene du skisserer i ditt foredrag «Tro og kirketilhørighet som nøkkel til sameksistens?» (St. Olav nr. 6) ser jeg også. Men jeg tror at løsningen på innvandrernes vanskeligheter er integrasjon i menighetene og i samfunnet.

For mange år siden, da jeg var medlem av UNKF's styre, traff jeg på Mariaholm en gutt fra Trondheim på konfirmantleir. Han hadde ungarske foreldre. Jeg spurte ham hvordan det sto til med pater Olav, den trønderske presten i Trondheim. Gutten visste ikke hvem pater Olav var. Jeg spurte om han ikke var katolikk.

Jo, men han gikk bare i messen når den ungarske presten kom og holdt messe på foreldrenes språk.

Hvilke sjanser har en slik gutt til å beholde sin katolske tro? Han vil forbinde den med foreldrenes språk og nasjonalitet. Selv snakket han trøndersk og ville være norsk. Ved å fremme de nasjonale ghettoer, fremmer vi frafallet.

Jeg tror også vi gjør innvandrerne en bjørnetjeneste ved å synge og lese på deres språk i menighetens høymesse. Da jeg var sokneprest i Drammen, kom en «ny» vietnamesisk familie med besteforeldre og 11 barn til Konnerud. Liturgien i St. Laurentius var fattig det året, for vi hadde ingen organist (snille sr. Anne Cecile stilte opp, tross brukket håndledd) og vi sang «Norheim I» hver søndag. Etter få uker sang vietnameserne «Norheim I» like hjertelig som de norske. De forstår ikke dybden i prekenen, sier du. Det er leit, men ved integrasjon vil de begynne å forstå.

Erfaringen viser at de norske blir borte når man innfører polsk og vietnamesisk i den norske høymessen. Vi kan beklage dette, men vi kan også forsøke å forstå reaksjonen. Jeg tenker meg f.eks. en norsk familie, hvor bare én av ektefellene er katolikk. Søndag morgen kjører ekteparet med barna forbi tre vakre, hvite, lutherske kirker, hvor man skal synge salmer de er glade i, til den katolske sognekirken. Derved har de allerede gjort seg tilstrekkelig «fremmede». Vel fremme opplever de at høymessen er lagt opp slik at folk fra Saigon eller Warszawa skal føle seg hensatt til sitt hjemland. Det underer ikke meg at det følgende søndag blir vanskelig for den katolske ektefellen å få familien med i katolsk messe.

Jeg tror vi gjør innvandrerne en bjørnetjeneste ved å la dem forstå at de må tilpasse seg norsk arbeidsliv og skole, men at de i kirken kan vente å finne alt som da de var barn under fjerne himmelstrøk.

Når nordmenn bor i utlandet, synes vi det er interessant og berikende å tilbe Gud som man gjør det i Paris eller London. Er vi så umåtelig mye bedre begavet enn innvandrerne? Kan ikke de finne det like berikende å tilbe Gud på vårt språk? Eller er vårt språk og vår diktning så mindreverdige at en polakk ikke har noe å hente her? Selv innvandrere som ender med å reise hjem til fødelandet, vil ha mer utbytte av oppholdet her hvis de tilegner seg litt av vår kultur.

La oss derfor lese og synge på norsk og latin i menighetens høymesse! La oss ikke undervurdere innvandrernes tilpassings-evne. De mister ikke sin egen kultur ved å tilegne seg vår. Og vi gjør barna en tjeneste ved å vise dem at man kan være norsk og katolsk kristen.

De «nasjonale sjelesørgeres» oppgave må være å oppmuntre til integrasjon i

menighetene, ikke å skape en nasjonal kirke fjernt fra hjemlandet.

Hva synes du om dette?

Vennlig hilsen
f. Arne Fjeld, o.p.

Et svar til Brian McNeil c.r.v.

I St. Olav nr. 7 1988 hadde jeg en kommentar til en art. i foregående nr. angående møtet mellom paven av Rom og patriarken av Konstantinopel. Jeg forsøkte å korrigere en del feilaktige opplysninger og gale slutninger ved å bringe frem flere historiske fakta og utdrag fra den samlede Kirkes samling av kánones (gjeldende fremdeles i den Ortodokse Kirke). Videre hadde jeg en utdypelse av visse sider av problematikken knyttet til «Filioque».

Dette har tydeligvis gjort McNeil redd eller engstelig, for han iler til med beroligende ord. Istedet for å holde seg til saken og diskutere hva jeg har skrevet, går han til angrep på meg som person! Han forsøker å «uskadeliggjøre» meg, bagatellisere det jeg sier ved å hevde at jeg ikke er representativ! Ja, han går endog så langt som til å sammenligne meg med erkebiskop Lefébvre! Hvilken myndighet og kompetanse har McNeil til å diskvalifisere meg som representativ ortodoks teolog?! Selve McNeils dom faller på sin egen urimelighet og kan ha verdi kun for dem som hverken kjenner

Norsk-sovjetisk menighets-kontakt
I anledning tusenårs-jubileet for Russlands ortodokse kirke fikk en gruppe fra Vadsø menighet – vel 40 personer – tillatelse til å besøke menigheten i venns-
kapsbyen Murmansk. Vadsøveringene slapp greitt gjennom en streng grensekontroll, også med en gavepakke på 35 russiske bibler: en jubileumsgave fra menigheten i Vadsø til menigheten i Murmansk.

Den høytidelige atmosfæren i russisk

gudstjeneste gjorde sterkt inntrykk: Den rike liturgien, de mange levende lysene, ikonene, røkelsesduften, den flerstemmige korsangen uten orgel, – alt dette kan jo virke nokså fremmedartet for representanter fra en norsk statskirke-menighet. Men som hun sa det, en av vadsøveringene: «Det har vært en så gripende høytidelighet i denne fullsatte kirka at det var vel verdt å bli litt trøtt i bena!»

Språk og kulturgrenser til tross: det var

god kontakt mellom gjester og vertskap. Ikke minst i forbindelse med bibelgaven opplevde Vadsøfolket et oppriktig og varmt vennskap fra russernes side. Og menigheten i Murmansk fikk sterke oppfordringer til å gjøre gjensidig. Kanskje kan det skje om et års tid, sa prost Kåre Kvammen, leder og initiativtaker til Murmansk-besøket.

Fra et program i P2: Tro uten grenser

den Ortodokse Kirke eller dens teologi.

Det jeg har gitt uttrykk for, er på linje med det som har vært hevdet blandt ortodokse i snart 1000 år, som er nedfelt i den ortodokse patristik, som er nedfelt i den ortodokse liturgi («Ortodoksiens søndag»), det er videre klart uttrykt i «Teologiske arbeider» (1986) fra Moskvapatriarkatet, det er i prinsippet uttrykt i dokumentene til den Prekonsiliære kongress i 1986 (Forberedelsene til Det Store og Hellige Kirkemøtet) – alt dette er *offisielle* og *autoritative* tekster. Videre er det på linje med hva som er uttrykt av moderne ortodokse teologer som V. Lossky, Clement, Zizioulas, Nissiotis, Staniloae, Meyendorff, Yannaras og Bobrinskoy. Skulle ikke dette være nok til å gjøre meg representativ? (At McNeil kanskje ikke liker dette, er helt uvedkommende. At der finnes visse langt «ledigere» utsagn om dette problem, endrer ikke faktum. Unntak bekrefter regelen, sies det. Om McNeil kun har artikler i katolsk og økumenisk presse som referanseramme, vil han nok selv ha urepresentativ referanse!)

McNeil oppfatter tydeligvis mitt innlegg som uttrykk for fiendtlighet overfor den romerske Kirke, og han antyder både at jeg «bruker» *Filioque* som middel mot økumenikk (enda jeg selv er blant de flittige økumeniske deltakere), og at jeg er blant dem som «ikke engang har noe ønske» om enhet. En saklig diskusjon fordrer at en holder seg til det som er uttrykt, og ikke tillegger motparten meninger og holdninger på egen hånd. Mitt innlegg var grunnset i saklig teologisk tenkning, med utgangspunkt i Kirkens *vedtatte* dogmer og kánoner, og er *ikke* uttrykk for fiendtlighet.

For meg som for den altoverveiende del av den ortodokse Kirke er Sannheten, som den er nedfelt i den ortodokse

tro, viktigere enn vennskapet med annerledes troende. Vennskap med Gud er riktigere enn vennskap med mennesker. Ut fra dette er jeg imot enhver tilsløring av fakta enten det er av historisk eller teologisk art, for å opprettholde en overflatisk vennlig og koselig tone. Relativisme har ingenting å gjøre i Kirken. Enhet og enighet må følges ad, og kun sannheten er brukbar som grunnvoll for Kirkelig enhet, og den sannheten er nedfelt i den udelte Kirkes tro. Gode ønsker er ikke godt nok! Om McNeil ønsker en saklig diskusjon om dette, da er jeg rede til samtale, ellers regner jeg denne sak for avsluttet.

Til slutt vil jeg få kommentere etpar punkter hos McNeil: Om den romerske Kirkes forhold til *Filioque* dogmatisk sett, kan McNeil orientere seg i dokumentene fra kirkemøtene i Lyon 1274 og Firenze 1438. (*Filioque* vedtas som dogme og kreves anerkjent).

At patriarken ba trosbekjennelsen sammen med paven, var selvfølgelig be-
tinget av den opprinnelige tekst (uten *Filioque*), og kan slett ikke tas til inntekt for *Filioque*. Dette ble også understreket ved at patriarken *ikke* tok del i Nattverden sammen med paven (og kun *det* regnes blant ortodokse som uttrykk for enighet i tro.)

Den gjensidige ekskommunikasjon i 1054 gjaldt selvfølgelig ikke enkeltindivider – som McNeil påstår – men personene som representanter for hver sin hjord. Senere ble dette dogmatisert og konfesjonalisert på de to ovennevnte kirkemøter. Ekskommunikasjonene fra 1054 er opphevet, men ikke de to kirkemøters beslutninger.

Det forundrer meg at McNeil tar så lett på hele denne problematikken. At han ikke ser de teologiske (og følgelig trossmessige) implikasjoner og konse-

kvenser. *Filioque*-problemet gjelder direkte læren om Den Hellige Treenighet og får videre konsekvenser for Kirken som er bildet eller ikonet på Treenigheten, dens Rike. Derav kan vi klart avlede særtrekk innen den romerske Kirke, og senere protestantismen, som følge av *Filioque*-problemet.

La oss ha som prinsipp: *Hva* som er rett, og ikke *hvem* som har rett.

Fader Johannes Johansen
ortodoks prest

Redaktør;

Etter flere henvendelser fra våre medlemmer og nå i de siste dager en bemerkning fra en annen medlemsorganisasjon i Landsrådet for Norske Ungdomsorganisasjoner ser vi oss forpliktet til å sette et stort spørsmålsteget ved at St. Olav fremdeles inneholder en stor annonse for oljeselskapet Shell i hvert nummer.

UNKF står som medlemsorganisasjon i FsA (Fellesrådet for det Sørlege Afrika), vi deltar aktivt i fellesrådets aksjoner og arrangementer, og har etterhvert opparbeidet en offisiell holdning mot apartheidregimets politikk i Sør-Afrika.

I en fellesuttalelse fra norske kirkeledere den 2. mars d.å. går også biskop Gerhard Schwenzer sterkt i mot regimets overgrep mot kirkeledere og andre krenkelser av menneskerettighetene i Sør-Afrika.

Ut i fra dette ser vi det som helt uforenlig at et katolsk organ som St. Olav ignorerer forsøkene på en holdningsendring ved fortsatt å annonsere for et

«Stakkars Maria!»

Det var for å redde den historiske Mariakirken, den ene av Søsterkirkene på Gran, Hadeland, at dette svært så utradisjonelle slagord ble tatt i bruk. Nå ser «Mariakirkens Venner» fram til å kunne starte restaureringen av kirken neste vår.

Det er snakk om å redde store historiske og kulturelle verdier, sier reklame mannen Ole Strøm, som står bak spissfor-

mulingen. Siden årsskiftet er over 400.000 kroner kommet inn ved kroneruling.

Nicolaikirken skal fortsatt være sognekirken i Gran, men etter en restaurering vil det bli mulig å bruke også Mariakirken til gudstjenester og kulturformål. Akustikken er fantastisk, sier Bjørn Ulset, formann i komiteen «Mariakirkens Venner».

Fra NATIONEN

Paven i Bologna

Nihundreårs-dagen for universitetet i Bologna, verdens eldste universitet, ble feiret i nærvær av paven. Han oppfordret studentene til å gå inn for å skape en ny humanisme som bolverk mot urett og vold.

CATHOLIC HERALD

20

firma som har så vidt store interesser i Sør-Afrika.

Med hilsen for Unge Norske Katolikkers Forbund

Kristina Tálos
formann

St. Olav Tidsskrift støtter fullt ut vår biskop Gerhard Schwenzers «protest i mot regimets overgrep mot kirkeledere og andre krenkelser av menneskerettighetene i Sør-Afrika». Hva angår annonsene i bladet for A/S Norske Shell — et norsk aksjeselskap som driver sin forretningsdrift i overensstemmelse med norsk lov — så er disse, teknisk sett, støtteannonser fra A/S Norske Shell til St. Olav, ikke omvendt. Oppdraget løper for ett år ad gangen.

«Som katolsk organ» ser vi informasjon om det umenneskelige og ukristelige ved apartheid-systemet som det beste og mest virkningsfulle bidrag vi kan yte til «forsøkene på en holdningsendring» — hvilket vi da også har forsøkt å gjøre.

En liten ting til slutt: Annonseteksten sier «leverandør av oljeprodukter til de fleste katolske institusjoner.» St. Olav Tidsskrift er ingen slik institusjon. Hvis det er salg av A/S Norske Shells produkter UNKF ønsker å bidra til å stoppe, turde forbundets henvendelse til tidsskriftet til dels være sendt til feil adresse.

Red.

KURIEREFORM

Paven har styrket Vatikanets «utenriksseksjon» ved den kuriereform som ble offentliggjort i slutten av juli, skriver *Catholic Herald*. To nye kongregasjoner er opprettet, mens to andre er blitt slått sammen — i tillegg er det opprettet flere nye pavelige kommisjoner. «Ommøbleringen» innebærer sterkere fokusering på Latin-Amerika, på Kirkens diplomati overfor resten av verden og på økumenikk.

Rådet for offentlige anliggender er blitt slått sammen med «utenriksdepartementet» slik at dette nå består av to seksjoner, en for mer gnerelle anliggender og en for forholdet til de enkelte land.

«Rituskongregasjonen» skal heretter ta seg av saker som har med «sakramentsdisiplin» å gjøre, hvilket bl.a. innebærer behandling av søknader fra prester som ønsker dispensasjon fra sine løfter. Det er dannet en ny kongregasjon for sekularsinstitutter og en for seminarer og studier.

Pavens sterke interesse for Latin-Amerika ligger bak opprettelsen av en pavelig kommisjon som skal drive med rådgivning og yte økonomisk hjelp til denne viktige del av verden.

En ny pavelig kommisjon skal fremme «den inter-religiøse dialog»

ved bl.a. å skape «muligheter for studier og møter... med andre religioner... med gjensidig anerkjennelse og forståelse som mål.»

Det ble ingen vidtgående forandring av det finansielle styre og stell i Vatikanet slik mange hadde ventet seg. Et råd på femten kardinaler (valgt for fem år av gangen) som møtes to ganger i året, er Vatikanets øverste økonomiske instans. Vatikanbanken, som var ute i hardt vær i forbindelse med bankskandalen i 1982, pålegges å rapportere til dette rådet om sine disposisjoner. Et «sentralt arbeidskontor» er en nydannelse som skal ta seg av klager fra legfolk ansatt i Vatikanet — slike klager er blitt en slags «gjengangere» i den senere tid.

Reformen tar også sikte på å ivareta Kirkens rike historiske og kunstneriske arv: En pavelig kommisjon tilknyttet Kongregasjonen for geistligheten skal stå for «sikringen» og disponeringen av disse skatter. Paven oppfordrer til at gjenstander som «ikke er i bruk, blir utstilt i kirke-muséer.»

Til og med sirkusfolk omfattes av kuriereformen: en nyopprettet pavelig kommisjon skal yte «åndelig hjelp» til «ikke bofaste».

CATHOLIC HERALD

De ensliges problemer

«Når samlivsprogrammer behandler ensliges problemer, tar det to minutter før samtalen går over på hva stakkaren skal gjøre for å finne en partner,» sier Agnes Husbyn, generalsekretær i Ensliges Landsforbund, til Aftenposten. «Man skulle tro vi ikke kunne gjøre en dagsjobb uten partner.»

Takk for nå til noen – velkommen til andre

Før sommerferien arrangerte UNKF en fest for pater Rory Mulligan som etter nesten ni år som ungdomsprest for hele landet, skal ha et høyst velfortjent sabbatsår. Pastor Claes Tande er stilt til disposisjon som ungdomsprest sentralt med UNKFs landsstyre og sekretariat som nære samarbeidspartnere.

I overensstemmelse med ungdomsforbundets regionalisering, er det utnevnt prest i Nord-Norge, Midt-Norge og Vest-Norge til å være regionale ungdomspres-ter.

Brian McNeil CRV, rektor ved Lunden Kloster skal fremover utføre kapellanoppgaver i St. Olav menighet i Oslo.

Liturgisk kalender

Gudstjenester

21

Dialogmesse Høymesse

SEPTEMBER

1. Ferial. 1. Kor. 3, 18–23.
Lk. 5, 1–11.
2. Ferial. 1. Kor. 4, 1–5.
Lk. 5, 33–39.
3. Gregor den Store, Pave og kirkelærer.
1. Kor. 4, 9–15.
Lk. 6, 1–5.
4. 23. alm. søndag.
Jes. 35, 4–7.
Jak. 2, 1–5.
Mk. 7, 31–37.
5. Ferial. 1. Kor. 5, 1–8.
Lk. 6, 6–11.
6. Ferial. 1. Kor. 6, 1–11.
Lk. 6, 12–19.
7. Ferial. 1. Kor. 7, 25–31.
Lk. 6, 20–26.
8. Jomfru Marias fødsel.
Mika 5, 1–4.
Mt. 1, 1–23.
9. Ferial. 1. Kor. 9, 16–19. 22–27.
Lk. 6, 39–42.
10. Marias lørdagsmesse.
1. Kor. 10, 14–22.
Lk. 6, 43–49.
11. 24. alm. søndag.
Jes. 50, 5–9.
Jak. 2, 14–18.
Mk. 8, 27–35.
12. Ferial. 1. Kor. 11, 17–26.
Lk. 7, 1–10.
13. Johannes Kryssostomus, biskop og kirkelærer.
1. Kor. 12, 12–14. 27–31a.
Lk. 7, 11–17.
14. Korets opphøyelse.
4. Mos. 21, 4b–9 el. Fil. 2,6–11.
Joh. 3, 13–17.
15. Jomfru Marias syv smerter.
Hebr. 5, 7–9. Joh. 19, 25–27
el. Lk. 2, 33–35.

Arendal St. Franciskus kirke	Tyholmen Tlf. (041) 22 209	lørd.: 18.30 sond.: 8.00	11.00
Asker og Bærum Mariakirken Eikeli katolske kirke	Nyveien 17, Stabekk Tlf. (02) 53 77 35 Veståsen 18 Tlf. (02) 24 25 69	lørd.: 18.00 sond.: 9.00	11.00 10.00
Bergen St. Pauls kirke Vår Frue Kirke	Christiesgt. 16 Tlf. (05) 32 54 10 Nylandsvn. 31	lørd.: 19.00 sond.: 10.00 9.30	11.00
Bodø St. Eysteins kirke	Hernesvn. 22 Tlf. (081) 21 783	lørd.: 19.00 sond.: 9.00	11.00
Drammen St. Laurentius kirke	Cappelensgt. 1 Tlf. (03) 83 20 19	lørd.: 13.00 sond.: 9.00	11.00
Fredrikstad St. Birgitta kirke	Kongensgt. 9 Tlf. (032) 11 438	9.00	11.00
Messe lørdag kl. 19.00 untatt når intensivundervisning: kl. 12.30.			
Halden St. Peters kirke	Kristian V's pl. 1 Tlf. (031) 81 168	9.00	10.45
Hamar St. Torfinns kirke	Torvggt. 113 Tlf. (065) 23 751	fred.: 18.30 sond.: 19.00	Ikke første fredag i måneden 11.00
Hammerfest St. Mikael kirke	Salsgt. 52 Tlf. (084) 11 447	19.00	11.00
Harstad St. Sunniva kirke	Skolegt. 4 Tlf. (082) 63 696	lørd.: 17.00 sond.: 11.00	11.00
Haugesund St. Josefs kirke	Haraldsgt. 21 Tlf. (04) 72 31 95		11.00
Hønefoss St. Theresias kirke	Vesterngt. 5 Tlf. (067) 22 381		11.00
Kristiansand S. St. Ansgar kirke	Kirkegt. 3 Tlf. (042) 24 225	lørd.: 13.00 sond.: 9.30	11.00
Kristiansund N. St. Eysteins kirke	Flintegt. 5 Tlf. (073) 72 779		11.00
Levanger St. Torfinns kirke og St. Eysteins sykehjem	Jernbanegt. 29 Tlf. /076) 81 856 Tlf. (076) 81 855		11.00
Lillehammer Mariakirken	Weidemannsgt. 3A Tlf. (062) 52 550	sond.: 18.00	
Lillestrøm St. Magnus kirke	Romeriksgt. 1 Tlf. (06) 81 28 85	9.00	10.30
Molde St. Sunniva kirke	Parkvn. 25 Tlf. (072) 51 467		11.00

**T.S. JACOBSEN-
GRUPPEN**
ULLEVÅLSVEIEN 1

TELEFON * (02) 20 79 05
20 62 02—11 15 61
Telefax 20 70 04

Over en million barn

Hvert år blir over en million barn solgt somprostituerte i en industri som innbringer flere milliarder kroner. Dette går fram av en rapport utarbeidet av det norske justisdepartement og som ble lagt fram på en vesteuropeisk konferanse tidligere i sommer.

Rapporten er et av de tiltak Justisde-

partementet har satt i verk for å bekjempe den internasjonale barnehandel, barnepornografi og barneprostitusjon... Dokumentasjonen er utarbeidet i samarbeid med blant annet Redd Barna.

Europarådet har prioritert bekjempelsen av denne type kriminalitet foran alle andre forbrytelser. NTB

22 Liturgisk kalender Gudstjenester

		Dialogmesse	Høymesse
16. Kornelius, pave og martyr, Kyprian, biskop og martyr. 1. Kor. 15, 12–20. Lk. 8, 4–15.	Moss <i>St. Mikael's kapell</i>	Ryggevn. 24 Tlf. (032) 51 038	17.00
17. Marias lørdagsmesse el. Robert Bellarmin, biskop og kirkelærer. 1. Kor. 15, 35–37. 42–49. Lk. 8, 4–15.	Narvik <i>Kristus Kongekirke</i>	Håreksgt. 82 Tlf. (082) 41 634	18.30
18. 25. alm. søndag. Visd. 2, 12.17–20. Jak. 3, 16–4, 3. Mk. 9, 30–37.	Oslo <i>St. Olav domkirke</i>	Akersvn. 1 Tlf. (02) 20 72 26	lørd.: 19.00 sønd.: 9.30 11.00 19.00
19. Januarius, biskop og martyr. 1. Tim. 6, 13–16. Lk. 8, 16–18.	<i>St. Hallvard kirke</i>	Enerhauggt. 4 Tlf. (02) 67 23 83	9.30 11.00 18.00
20. Andreas Kim Taegon og lidelsesfeller, martyrer. Ordspr. 21, 1–6. Lk. 8, 19–21.	<i>St. Dominikus kirke</i>	Neuberggt. 15 Tlf. (02) 43 07 71	9.00 11.00
21. Matteus, apostel og evangelist. Ef. 4, 1–7. Mt. 9, 9–13.	<i>Jesu Hjerte kapell</i>	Ullernchausséen 52 Tlf. (02) 50 91 91	9.00
22. Ferial. Forkyn. 1, 2–11. Lk. 9, 7–9.	<i>Grefsen kapell</i>	Glads vei 23 Tlf. (02) 15 38 90	9.00 11.00
23. Ferial. Forkyn. 3, 1–11. Lk. 9, 18–22.	<i>Lunden kloster</i>	Øvre Lunden 5 Tlf. (02) 64 18 20	lørd.: 18.00 sønd.: 10.00
24. Ferial. Forkyn. 11, 9–12,8. Lk. 9, 43b–45.	Porsgrunn <i>Vår Frue kirke</i>	Olavsgt. 19 Tlf. (035) 50 793	lørd.: 18.00 sønd.: 11.00
25. 26. alm. søndag. 4. Mos. 11, 25–29. Jak. 5, 1–6. Mk. 9, 38–43. 45. 47–48.	Stavanger <i>St. Svithun Katolske kirke</i>	Dronningensgt. 8 Tlf. (04) 52 55 34 og 52 58 09	lørd.: 19.00 norsk messe sønd.: 9.30 engelsk messe 11.00 høymesse 13.00 Vietnamesisk messe en gang i måneden Polsk messe en gang i måneden Vennligst ring til soknekont. angd. datoer 18.00 fransk messe
26. Kosmas og Damianus, martyrer. Job. 1, 6–22. Lk. 9, 46–50.	Stord <i>Den Hellige Ånds kapell, Skyttarhaugvn. 12</i>		Høymesse hver 2. søndag kl. 11. Nærmere opplysninger: tlf. (054) 11 230
27. Vincens av Paul, prest. Job. 3, 1–3. 11–17. 20–23. Lk. 9, 51–56.	Tromsø <i>Vår Frue kirke</i>	Storgt. 94 Tlf. (083) 84 277	lørd.: 19.00 sønd.: 11.00
28. Ferial el. Wenceslas, martyr. Job. 9, 1–12. 14–16. Lk. 9, 51–56.	Trondheim <i>St. Olav kirke</i>	Schirmersgt. 1 Tlf. (07) 52 12 14	9.00 11.00
29. Mikael, Gabriel og Rafael, erkeengler. 5. Mos. 7, 9–10. 13–14. Joh. 1, 47–51.	Tønsberg <i>St. Olav kirke</i>	Botnegt. 22 Tlf. (033) 11 949	11.00
	Voss <i>St. Olavs kapell</i>	Finnesvegen 57 Tlf. (05) 51 25 10	Etter avtale
	Ålesund <i>Vår Frue kirke</i>	Kviltunvn. 6B Tlf. (071) 37 558	lørd.: 17.00 sønd.: 8.30 11.00

Neste nummer utgis 27. september. Signerte artikler står for forfatterens egen regning.

Ansvarshavende redaktør: Unni Klepper Joynt

Medarbeidere:

Tollef Berg

Liv Greni

Kjell Arild Pollestad o.p.

Albert Raulin o.p.

Gunnel Vallquist

Redaksjon: Tlf. (02) 20 72 48

Ekspedisjon: Tlf. (02) 42 43 57

Akersveien 14, 0177 Oslo 1

Årsabonnement (Norge): kr. 180, —.

Øvrige europeiske land: kr. 215, —.

Andre verdensdeler: kr. 230, —.

Annonser 19 dager før utgivelsesdagen.

Bankgiro 6022.20.13073. Postgiro 2 04 64 80

23

BOKHANDEL

Akersveien 14, 0177 Oslo 1
Telefon: (02) 20 72 48

KOM INN! KOM INN!

Også i sommerferien er det kommet nye bøker.

En ny og nydelig bok fra **Lunden kloster: rosenkransens mysterier** med illustrasjoner av «Fra Angelico», hf. kr. 145, —

Dan Lindholm: **Vårherre og Sankt Peter på vandring**. Tresnitt av Hans Gerhard Sørensen, ib. kr. 136, —

Walter Kasper: **Kirke — hvor går du hen?** Den vedvarende betydning af Det andet Vatikankoncil, hf. kr. 49, —

Vi har tatt inn endel bøker til **nedsett pris:**

The Vatican Collections. The Papacy and Art. Message by Pope John Paul II, ib. kr. 98, —

Grisanti: **The Art of the Vatican**, ib. kr. 98, —

Mayor: **Rembrandt and the Bible**, ib. kr. 75, —

Alpatov: **Ryskt Ikonmåleri**, ib. før kr. 1020, —, nå: kr. 350, —

Strauss, ed: **The Complete Engravings, Etchings & Drypoints of ALBRECHT DÜRER**, hf. kr. 120, —

ROME AND ITS HISTORY. English. Deutsch. Français., hf. kr. 95, —

VI SENDER OVER HELE LANDET

Mand. — fred.
9.30 — 16.30
Torsd. 9.30 — 17.30
Lørd. 9.30 — 13.30

GUSTAV BØHM & SØN A/S

Bakeri og Konditori

Drammen
Tlf. (03) 83 42 80

**TRENGER
DU TRYKKSAKER?**

Kontakt

SATS + PASTE A/S
Prof. Birkelandsv. 24 c, 1081 Oslo 10
Tlf.: (02) 30 04 16 — 30 84 53

MALERMESTER

utfører allslags maler- og tapetserarbeider

GEORG FOERSTER

Tlf.: 15 54 26/15 56 06

MYRVOLD TRE

Bygningsarbeider

Produksjon

VERKSTED:

Brannvaktvn. 5

Tlf. 15 34 82

Salg

UTSALG:

Grefsenvn. 105

CARITAS | NORGE
DEN KATOLSKKE KIRKES HJELPEORGANISASJON

Fagerborggaten 17, 0360 Oslo 3

Gavekonti:

Postgiro: 5 00 40 64 — Bank: 8998.09.08136

A / S NORSKE SHELL

Leverandør av oljeprodukter til de fleste katolske institusjoner.

BESTILLING (02) 66 59 00 — SERVICE (02) 66 58 60 — 66 58 61

Blikk
på tiden

Algene i Babel

Plutselig er alger blitt et stygt ord. Før var det bare et uskyldig navn som vi lærte om når vi skulle vite at det var mer enn tang og tare som vokste i havet. Plutselig er denne uskyldige, ørlille veksten blitt farlig. Så farlig at vi bruker ordet katastrofe, og alle sier at noe må gjøres.

Mens alle syns det er fryktelig og alle er veldig redd for at algemillionene skal vandre videre nordover og spre død og fordervelse, sier alle at nå må vi gjøre mer for å stoppe forurensningen og bevare miljøet.

Men så stopper giftalgenes vandring nordover, og så fortsetter vi som før. Borregaard slipper ut mer gift i Glomma. Vi som har flyttet sørover og skulle nyte sommerliv i Oslofjordens skjærgård, blir møtt med skremmende satelittbilder som viser at du må nesten til Sverige for å finne rent badevann. Så sterkt forurenser Glomma der den renner ut i fjorden.

Vi har mistet oversikten.

Vi har mistet sammenhengen.

Vi har mistet helheten.

Vi har mistet Gud av syne.

Vi gjør som folket i Babel: Vi tror at lykken er fremskrittet, at fremskrittet er lykken. Bare vi klatrer oss oppover, bare vi skaper vekst, bare vi når høyere mot himmelen, skal alt bli bra. For da får vi mer og mer kontroll – over hverandre og tilværelsen som helhet. Vi som har spist av kunnskapens tre, og vil være lik Gud.

Vi vil bestemme om tvillinger skal fødes med ti minutters eller ett års mellomrom. Vi vil ha barn på bestilling når det passer oss, og vi vil helst ha dem garantert friske. Har vi ikke spist av kunnskapens tre? Skal vi ikke få noe igjen for alle de millioner vi bruker til forskning?

Kjøleskapets velsignelse er blitt så selvfølgelig at vi glemmer det. Helt til en liten unge vil høre fortellinger fra gamle dager, og vi minnes den blåsure melken fra 50-årene. Og all kranclingen med far om hvorvidt melken var blåsur når den vitterlig var det. Dengang velstanden var lav, og vi fikk iskrem bare fire ganger i året.

Slike tilstander kan vi ikke tenke oss i dag. Selvfølgelig må vi ha kjøleskap.

Men hva med den dagen vi har laget så mange kjøleskap at vi har ødelagt vår egen beskyttelse, og trenger et kjempekjøleskap for å overleve hullene i ozonlaget?

Vi vil ha økonomisk vekst. Vi vil ha fremgang på alle målbare måter. Vi vil bli rikere og rikere for å kunne kjøpe stadig mer av all den luksus vi ser på TV. Vi får vite at gapet mellom den rike og den fattige verden bare

øker og øker, og er mye større nå enn da vi begynte å snakke om dette for 20 år siden. Men det er ikke lenger moderne å snakke om kapitalismens forbannelser og ny økonomisk verdensorden. Vi ser jo hvor elendig det går med de gamle kolonier som fikk sin frihet. Det er da ikke vårt ansvar? Vi er da mot apartheid og holder oss unna Shellstasjonene.

Vi har mistet oversikten.

Men vi tror på fremskrittet. Det skal gjøre oss rikere og friskere neste år enn i år. Og lykkeligere.

For vi har mistet helheten og sammenhengen. Hva raker det oss om laksen dør så lenge vi lever og ikke har satset på lakseoppdrett? Hva raker det oss om reinkjøttet er uspiselig etter Tsjernobyl, så lenge vi ikke er reindriftsamer?

Vi har mistet sammenhengen. Vi har mistet Gud av syne. Derfor lever vi i babelsk forvirring, der alle har nok med seg selv og sin lille krets. Der alle har nok med det språk de selv forstår, og lar verden forøvrig seile sin egen sjø.

Det er på tide å stoppe opp. Bremse farten og spørre oss selv hva vi driver med. Stoppe, sette oss ned og søke Gud. Bli stille, så vi på nytt kan lære å lytte. Lytte til spurvens sang i syrenen. Lytte til Guds stemme i haven: Men kunnskapens tre skal du ikke røre. Lytte i undring, og se at haven er full av andre trær. Trær som vi må ta vare på for at de skal bli til velsignelse og ikke forbannelse.

Kristins søster